

HUKUK BÜLTENİ

Sayı 87

Nisan 2025

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Nisan sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Mayıs ayında görüşmek üzere!

Editörler:

*[Burcu Çelik Gökçen](#)
[Umut Alperen Öztürk](#)
[Melda İz](#)*

Rekabet Hukukunda Teknoloji Teşebbüsü Kavramının Tarım Kimyasalları Alanı Kapsamında İncelenmesi

Türkiye coğrafi pazarında faaliyet gösteren veya ar-ge faaliyeti olan veya Türkiye'deki kullanıcılara hizmet sunan teknoloji teşebbüslerinin devralınmasına ilişkin işlemlere ilave bildirim yükümlülüğü getirilmesi esasına dayalı, Türkiye'ye özgü bir uygulama hayata geçirilmiştir. [\(Sayfa 2\)](#)

Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümünde Yatırım Tahkimi

Küreselleşmenin hız kazanmasıyla birlikte devletler arası ekonomik ilişkiler ve sınır ötesi yatırımlar önemli ölçüde artmıştır. Bu gelişmeler, yatırımcılar ile ev sahibi devletler arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümünü uluslararası hukuk açısından önemli hale gelmiştir. [\(Sayfa 10\)](#)

Basın İş Kanunu Uyarınca Kıdem Tazminatı

Basın mensuplarının kıdem tazminatı hakkı, 5953 sayılı Basın İş Kanunu kapsamında düzenlenmiştir. Kanunun 6. maddesi ile, gazetecilerin hangi şartlarda kıdem tazminatına hak kazanacağı düzenlenmiş olup söz konusu maddenin bir kısmı Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmiştir. [\(Sayfa 18\)](#)

Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) Klotlarında Hakem-Arabulucu Rolünün Değerlendirilmesi

Geleneksel yargı yollarının karmaşık ve uzun süreçleri, tarafları uyuşmazlıkların daha hızlı, ekonomik ve taraf odaklı yollarla çözülmesine yöneltmiştir. Farklı alternatif çözüm yöntemlerinin bir arada kullanılmasıyla yeni uyuşmazlık çözüm modelleri ortaya çıkmaktadır. [\(Sayfa 23\)](#)

Türkiye'de Siber Güvenlikte Hukuki Dönüşüm: Yeni Kanun Çerçevesinde Yetki, Denetim ve Sorumluluklar

21. yüzyılın dijital dönüşüm süreci, devletlerin güvenlik stratejilerinde köklü bir değişimi beraberinde getirmiştir. Gelişen bilgi teknolojileri yalnızca ekonomik ve toplumsal hayatı dönüştürmekle kalmamış; aynı zamanda ulusal güvenliğin yeni bir boyutu olan siber güvenliği stratejik bir öncelik haline getirmiştir. [\(Sayfa 29\)](#)

Basın Kanunu Madde 14 Çerçevesinde Medya, Birey ve Hukuk: Düzeltme-Cevap Hakkının Dijital Çağdaki Rolü

Basın Kanunu Madde 14, bireylerin kişilik hakları ile basın özgürlüğü arasında denge kurmayı amaçlayan temel bir düzenleme olup medya tarafından gerçeğe aykırı veya onur kırıcı yayınlara maruz kalan kişilere, düzeltme ve cevap hakkı tanıyarak hukuki bir savunma mekanizması sunar. [\(Sayfa 6\)](#)

7545 Sayılı Siber Güvenlik Kanunu Hakkında Hukuki İnceleme

Bu içerikte, 7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu'nun temel amaçları, kapsamı ve hukuki düzenlemeleri incelenecek; Kanunun Türkiye'nin siber güvenlik politikaları, aynı zamanda, Kanunun getirdiği yenilikler konuları ele alınarak, siber güvenlik alanındaki ve gelecekteki hukuki durumlara ışık tutulacaktır. [\(Sayfa 14\)](#)

Yasal Süresi İçerisinde Fatura Düzenlenmemesinin Sonuçları

Faturanın malın veya hizmetin teslim tarihinden itibaren yedi gün içerisinde düzenlenmesi gerekmesi dışında, muhasebenin dönemsellik ilkesi gereği mal teslim tarihi ile faturanın aynı dönem içerisinde olması gerekmektedir. [\(Sayfa 21\)](#)

İcra ve İflas Hukukunda Gecikmiş İtiraz Kavramı ve Gecikmiş İtirazın Koşulları

Türk Hukuk Sistemi içerisinde İcra ve İflas Hukuku'nda hukuki sürecin tarafları ve süreci yürüten icra organları için birtakım süreler öngörülmüştür. Taraflar için ön görülen süreler, hak düşürücü nitelikte olup büyük önem arz etmektedir. [\(Sayfa 25\)](#)

Bizden Haberler

Özgün Hukuk Bürosu olarak Ciner Yayın Holding'in Park Holding'ten Devralınma Sürecini Başarıyla Tamamladık! [\(Sayfa 9\)](#)

Özgün Hukuk'un Liderliğinde Moka United Turan Teknoloji'de Çoğunluk Hisselerinin Sahibi Oldu! [\(Sayfa 20\)](#)

Güncel Haberler

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 03.03.2025 Tarihli Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Arasındaki Uyuşmazlığın Giderilmesi İsteminde Dair Kararı Yayımlandı! [\(Sayfa 17\)](#)

Ödeme ve Elektronik Para Sektöründe Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin İyi Uygulamalar Rehberi Yayımlandı! [\(Sayfa 17\)](#)

Demiryolu Araçları Tescil ve Sicil Yönetmeliğine Geçici Madde 11 Eklendi! [\(Sayfa 33\)](#)

Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 2024/2447 E. 2025/1260 K. Sayılı Kararı Resmî Gazete'de Yayımlandı! [\(Sayfa 33\)](#)

REKABET HUKUKUNDA TEKNOLOJİ TEŞEBBÜSÜ KAVRAMININ TARIM KİMYASALLARI ALANI KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Genel Olarak Teknoloji Teşebbüsü

4 Mart 2022 tarihli ve 31768 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ’de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ (“Değişiklik Tebliği”) ile; “teknoloji teşebbüsü” kavramı Türk rekabet hukukuna resmen dâhil edilmiş ve bu teşebbüslerin devralınmasına yönelik ilave bildirim yükümlülükleri getirilmiştir. [1]

Getirilen ilave bildirim yükümlülüklerinin temel amacı, özellikle teknoloji odaklı küçük teşebbüslerin büyük platformlar tarafından satın alınarak potansiyel rekabetin ortadan kaldırılmasını önlemektir.

Bu tür satın almalar, rekabet literatüründe “öldürücü devralmalar” (killer acquisitions) olarak tanımlanmakta ve büyük firmaların gelecekte kendisine rakip olabilecek yenilikçi girişimleri erken aşamada satın alarak pazarı çıkarması şeklinde gerçekleşmektedir. Ancak bu tür girişimler, çoğu zaman henüz yüksek ciro üretmediğinden klasik ciro eşikleri esas alınarak yürütülen birleşme ve devralma denetimi sisteminin radarına girmemektedir.

Bu kapsamda, Türkiye coğrafi pazarında faaliyet gösteren veya ar-ge faaliyeti olan veya Türkiye’deki kullanıcılara hizmet sunan teknoloji teşebbüslerinin devralınmasına ilişkin işlemlere ilave bildirim yükümlülüğü getirilmesi esasına dayalı, Türkiye’ye özgü bir uygulama hayata geçirilmiştir. Söz konusu ilave bildirim yükümlülükleri ile teknoloji teşebbüslerinin devral-

ınmasına yönelik işlemlerin yoğunluğunun Rekabet Kurumu denetimine tabi olması ve bahsi geçen teşebbüslere yönelik öldürücü devralmaların önüne geçilmesi hedeflenmiştir. [2]

Böylece, düşük cirolu ancak stratejik önemi büyük olan teknoloji teşebbüslerinin denetim dışı kalmasının önüne geçilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu yaklaşım aynı zamanda dijital platformların kullanıcı verisi, veri akışı ve pazar gücü bakımından sahip olduğu etkinin kontrolsüz şekilde artmasını engellemeyi ve dijital ekosistemde adil rekabetin devamını sağlamayı amaçlamaktadır.

Değişiklik Tebliği’ne göre teknoloji teşebbüsleri; dijital platformlar, yazılım ve oyun yazılımı, finansal teknolojiler, biyoteknoloji, farmakoloji, tarım kimyasalları ve sağlık teknolojileri alanlarında faaliyet gösteren teşebbüsleri veya bunlara ilişkin varlıkları ifade etmektedir.

Değişiklik Tebliği’nde teknoloji teşebbüslerinin faaliyet gösterdiği sektörler sınırlı olarak sayılmış olsa da, Kurul kararlarında; ilgili sektörlerde dolaylı olarak faaliyet gösteren veya ileri teknoloji kullanan şirketleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Kurul’un kararlarında, faaliyet alanının yanı sıra ürün/hizmetin niteliği, teknoloji yoğunluğu, platform temelli hizmet sunumu ve yerel bağlantı (local nexus) unsurları esas alınmaktadır.

Dolayısıyla, Kurul tarafından yukarıda belirtilen ilgili sektörlerde yalnızca doğrudan faaliyet gösterilmesi değil, aynı za-

manda üretilen ürünlerin niteliği ile bağlantılı bir şekilde dolaylı olarak da ilgili alanlarda faaliyet gösterilmesi de yeterli kabul edilmektedir.

Nitekim, Kurul, ilgili tanım uyarınca teşebbüslerin teknoloji teşebbüsü olarak değerlendirme kriterlerinde, teşebbüslerin faaliyet gösterdiği sektörleri ve işbu sektörlerde sunduğu hizmetleri de gözetmektedir.

Bu kapsamda, Rekabet Kurulu’nun teknoloji teşebbüsü kavramına yaklaşımı, yalnızca klasik dijital platform işletmeciliğiyle sınırlı kalmayıp, teknoloji yoğunluğu yüksek, yenilikçi ve Ar-Ge odaklı faaliyet gösteren farklı sektörlerdeki teşebbüsleri de kapsayacak şekilde oldukça geniş yorumlanmaktadır.

Örneğin, Kurul’un 02.06.2022 tarih ve 22-25/398-164 sayılı Corden Pharma kararında; teşebbüsün farmasötik firmalar adına aktif farmasötik bileşenler (API) ve kullanıma hazır ilaçlar üretmesi dikkate alınarak, faaliyet alanının doğrudan farmakoloji sektörü kapsamında değerlendirildiği görülmektedir.

Kurul, yalnızca dijital platformlara özgü hizmetleri değil, aynı zamanda yüksek teknoloji barındıran üretim süreçlerini de teknoloji teşebbüsü tanımı içinde değerlendirmekte olup; bu nedenle Corden Pharma’nın devralınmasına ilişkin işlem, Değişiklik Tebliği uyarınca ciro eşiklerinden muaf tutulmak suretiyle bildirim yükümlülüğü altına sokulmuştur. [3]

Benzer şekilde, 18.05.2022 tarih ve 22-23/372-157 sayılı IFGL (International Financial Group Limited) kararında ise; devre konu teşebbüs doğrudan sigorta ve yatırım sektöründe faaliyet göstermesine rağmen, bu hizmetlerini dijital platformlar aracılığıyla sunması, Kurul tarafından teknoloji teşebbüsü olarak değerlendirilmesi için yeterli bulunmuştur. Kurul, IFGL'nin Türkiye'de yalnızca 230 kayıtlı dijital kullanıcı bulunmasına rağmen, bu kullanıcı kitlesini yerel bağlantı açısından yeterli kabul ederek, dijital ortamda hizmet sunumunu teknoloji teşebbüsü kapsamında ele almıştır. Bu karar, Kurul'un kullanıcı sayısına bakmaksızın dijital mevcudiyeti, bildirim yükümlülüğünün doğması açısından yeterli gördüğünü göstermektedir. Aynı zamanda, Kurul'un platform temelli hizmet sunumuna verdiği önemi de ortaya sermektedir. Zira, kullanıcı sayısı düşük olsa dahi, dijital erişim ve teknolojik altyapı kullanımı, teknoloji teşebbüsü sayılmak için yeterli görülmüştür. [4]

Kurul'un 16.06.2022 tarih ve 22-27/431-176 sayılı Affidea kararında da; tanıtıl görüntüleme hizmeti sunan teşebbüsün biyoteknoloji sektöründe faaliyet göstermesi ve faaliyetlerinde ileri düzey tıbbi görüntüleme teknolojileri kullanması esas alınmıştır. Kurul, bu tür sağlık hizmetlerinin sıradan hizmet sunumu niteliğinde olmadığını; aksine, yoğun teknoloji ve Ar-Ge içeren, sürekli gelişen bir alanda faaliyet gösterildiğini değerlendirmiştir.

Bu kapsamda, doğrudan dijital bir platform sunumu bulunmamakla birlikte, faaliyet konusunun niteliği gereği ileri düzey medikal teknolojiye bağımlı bir hizmet sunumu gerçekleştirmesi, Affidea'yı teknoloji teşebbüsü olarak nitelendirmek için yeterli görülmüştür. Kurul'un burada "teknoloji teşebbüsü" tanımına yaklaşımı, faaliyetlerin dijital olması şartını aramaksızın teknoloji yoğunluğu üzerinden şekillenmiştir. [5]

Kurul'un 07.07.2022 tarih ve 22-32/512-209 sayılı Covetrus Inc. kararında; teşebbüsün hem veteriner ilaçları üretmesi hem de bu faaliyetlerini dijital yazılım çözümleriyle desteklemesi dikkate alınmıştır. Kurul, Covetrus'un hem farmakoloji hem de sağlık teknolojisi alanlarında faaliyet gösterdiğini, ayrıca dijitalleşme temelli çözümler sunduğunu değerlendirerek, bu çoklu sektörel ve teknolojik niteliğin teknoloji teşebbüsü tanımı kapsamına girdiğine hükmetmiştir. Böylece Kurul, yalnızca faaliyet alanının değil, aynı zamanda faaliyetlerin nasıl ve hangi araç-

larla yürütüldüğünü de değerlendirme kistası olarak kullanmaktadır. [6]

Bu kararlar bütününde Kurul'un teknoloji teşebbüsü kavramına esnek, sektörel çeşitliliğe açık ve teknoloji yoğunluğunu merkeze alan bir yaklaşım benimsediği görülmektedir.

Rekabet Kurulu'nun 2022 yılı itibarıyla tesis ettiği kararlar incelendiğinde, bir teşebbüsün "teknoloji teşebbüsü" olarak nitelendirilip Tebliğ kapsamında ek bildirim yükümlülüğüne tabi tutulmasında aşağıdaki dört temel ölçütün esas alındığı görülmektedir:

1- Sektörel Nitelik: İlgili teşebbüsün, doğrudan ya da dolaylı olarak; dijital platformlar, yazılım ve oyun yazılımı, finansal teknolojiler, biyoteknoloji, farmakoloji, tarım kimyasalları ve sağlık teknolojileri alanlarında faaliyet göstermesi gerekmektedir. Bu sektörel aidiyet, teşebbüsün teknoloji teşebbüsü olarak sınıflandırılmasında ilk eşiği oluşturmaktadır.

2- Faaliyet Biçimi: Teşebbüsün, sunduğu ürün veya hizmetin teknolojik vasıtalarla üretilmesi, sunulması veya geliştirilmesi dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda, dijital platformlar üzerinden hizmet sunumu, yazılım temelli çözümler, algoritma tabanlı sistemler, görüntüleme teknolojileri ve özellikle Ar-Ge faaliyetleri bu başlık altında değerlendirilmektedir.

3- Teknoloji Yoğunluğu: İlgili teşebbüsün geliştirdiği ürün veya hizmetin, teknoloji üretimi, aktarımı veya kullanımı bakımından yüksek yoğunluk ve ileri teknoloji içermesi, teknoloji teşebbüsü niteliğinin belirlenmesinde kilit rol oynamaktadır. Örneğin, API üretimi, yapay zekâ destekli görüntüleme yazılımları, genetik mühendisliğe dayalı çözümler gibi unsurlar teknoloji yoğunluğunun göstergeleridir. Bu nitelik, teşebbüsün piyasadaki rolünün salt bir dağıtıcıdan öte olduğunu ve teknoloji üretim zincirine doğrudan katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

4- Yerel Bağlantı: Teşebbüsün, Türkiye pazarı ile bir bağlantısının bulunması, Kurul'un müdahalesini mümkün kılan yetki alanı kriteridir. Bu bağlantı, teşebbüsün Türkiye'de faaliyet göstermesi, Türkiye'deki kullanıcılara hizmet sunması veya ürün arz etmesi suretiyle doğrudan kurulabileceği gibi, Türkiye'de yerleşik bir iş ortağı, bayi, platform ya da dağıtım kanalı vasıtasıyla da dolaylı olarak oluşabilir. Rekabet Kurumu, örneğin yalnızca dijital

platform üzerinden Türkiye'de 230 kayıtlı kullanıcıya hizmet verilmesini dahi yeterli bir yerel bağlantı olarak kabul etmiştir (bkz. IFGL Kararı).

Aşağıda, Değişiklik Tebliği'nde teknoloji teşebbüslerinin faaliyet gösterdiği sektörler olarak sayılan yedi sektör (dijital platformlar, yazılım/oyun yazılımı, finansal teknolojiler, biyoteknoloji, farmakoloji, tarım kimyasalları, sağlık teknolojileri) Rekabet Kurumu'nun esas aldığı işbu dört kriter (sektörel nitelik, faaliyet biçimi, teknoloji yoğunluğu, yerel bağlantı) bakımından ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

Dijital Platformlar:

Dijital platformlar, Rekabet Kurumu'nun "teknoloji teşebbüsü" tanımı çerçevesinde en doğrudan ilişkilendirilen sektörlerden biridir. Bu platformlar, sektörel olarak doğrudan dijital ekonominin ve veri temelli teknolojilerin bir parçasıdır. Kurum, faaliyet biçimi olarak hizmetlerin çevrimiçi sunulmasını, dijital ortam üzerinden kullanıcılar ile etkileşime geçilmesini ve hizmetlerin bu mecra aracılığıyla ticarileştirilmesi gibi unsurları esas almaktadır.

Bu bağlamda; çevrimiçi pazar yerleri, ilan ve rezervasyon platformları, sosyal medya ağları gibi dijital platformların yüksek derecede teknoloji yoğunluğu içerdiği kabul edilmektedir. Algoritma kullanımı, kullanıcı verisi işleme kabiliyeti, içerik öneri sistemleri veya yapay zekâ tabanlı işlemler teknoloji düzeyini belirleyen başlıca unsurlardır. Yerel bağlantı açısından ise Türkiye'de kullanıcıya erişim, Türkçe içerik sunulması, Türkiye'deki kullanıcı davranışlarına özel pazarlama stratejileri veya reklam faaliyetleri yerel bağlantı varlığına işaret etmektedir.

Yazılım ve Oyun Yazılımı:

Yazılım ve özellikle oyun yazılımı sektörü, hem ürünün doğası hem de geliştirme süreçleri itibarıyla yüksek teknoloji yoğunluğu içermektedir. Kurum, sektörel nitelik olarak kod üretimine dayalı bu alanı doğrudan teknoloji sektörü olarak tanımlamaktadır. Faaliyet biçimi olarak yazılımın pazarlanması, güncellenmesi ve kullanıcılara SaaS (software as a service) modeliyle sunulması değerlendirme konusudur. Oyun yazılımları ise çok katmanlı veri işleme, grafik motorları ve kullanıcı etkileşimi açısından ileri teknolojik sistemler barındırmaktadır.

Teknoloji yoğunluğu, özellikle yapay zekâ, artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik gibi teknolojilerin yazılıma entegre edilmesiyle daha da artmaktadır. Yerel bağlantı ise uygulamanın Türkiye’den erişilebilir olması, Türk kullanıcıya sunulması veya Türkçe ara yüz ile faaliyet göstermesi durumunda kurulmuş sayılabilir. Yazılımın içeriği kadar sunum biçimi ve kullanıcı kitlesi, Kurul’un değerlendirme ölçütleri arasında yer almaktadır.

Finansal Teknolojiler (FinTech):

Finansal teknolojiler, geleneksel finansal hizmetlerin dijitalleşmesi süreciyle birlikte şekillenen ve teknoloji odaklı bir sektör olarak kabul edilen bir alandır. Rekabet Kurumu, bu sektörde faaliyet gösteren teşebbüsleri sektörel olarak hem finansal hizmet sağlayıcısı hem de teknoloji geliştiricisi olarak çift yönlü değerlendirmektedir. Faaliyet biçimi olarak dijital cüzdan, mobil ödeme sistemleri, sanal POS hizmetleri veya robo-danışmanlık uygulamaları ön plana çıkmaktadır. Blokzincir teknolojisi, yapay zekâyâ dayalı karar sistemleri veya büyük veri analitiği gibi unsurlar, teknoloji yoğunluğu bakımından belirleyici rol oynamaktadır. Yerel bağlantı açısından ise Türkiye’de kullanıcı edinimi, yatırım ve ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi, BDDK ile ilişkili lisanslama faaliyetleri önemli göstergelerdir. Bu bağlamda, Kurul FinTech girişimlerini yalnızca dijital arayüz üzerinden hizmet verdikleri için değil, aynı zamanda bu hizmetlerin yenilikçi ve teknolojiye dayalı yapıları nedeniyle teknoloji teşebbüsü kapsamında değerlendirmektedir.

Biyoteknoloji:

Biyoteknoloji, genetik mühendisliği, moleküler biyoloji ve biyolojik sistemlerin teknolojik kullanımı gibi oldukça spesifik ve ileri düzey bilimsel bilgi gerektiren alanları kapsamaktadır. Kurul, bu sektörün doğasını yüksek teknoloji nitelikli olarak değerlendirmekte; özellikle gen düzenleme (CRISPR), DNA analizleri, hücre tedavileri gibi faaliyetleri bu kapsamda sınıflandırmaktadır. Faaliyet biçimi olarak biyoteknolojik ürünlerin geliştirilmesi, ticarileştirilmesi ve klinik öncesi çalışmalar ön plandadır. Teknoloji yoğunluğu, kullanılan ekipmanlar, analiz teknikleri ve yazılımlarla doğrudan ilişkilidir. Yerel bağlantı ise Türkiye’de yürütülen klinik araştırmalar, Ar-Ge merkezleri ya da sağlık kuruluşlarıyla iş birlikleri aracılığıyla kurulabilmektedir. Biyoteknoloji teşebbüsleri, yeni bilgi üretme ve onu ticari ürüne dönüştürme

potansiyeli nedeniyle Kurul tarafından sıkı şekilde denetlenen teknoloji teşebbüsleri arasında yer almaktadır.

Farmakoloji:

Farmakoloji sektörü, kimyasal ve biyolojik ürünlerin keşfi, üretimi ve ticarileştirilmesine odaklı bir alandır. API (etkin farmasötik bileşen) üretimi, jenerik ilaç geliştirme ve klinik denemeler sektörel faaliyetler arasında sayılmaktadır. Kurum, bu alandaki teşebbüsleri değerlendirirken özellikle üretim süreçlerinin teknolojiye bağımlılığına, Ar-Ge faaliyetlerinin yoğunluğuna ve ürünlerin yenilikçilik düzeyine dikkat etmektedir. Corden Pharma kararında da vurgulandığı üzere, farmasötik üretim faaliyetleri yalnızca geleneksel ilaç üretimi olarak değil, ileri teknolojiye dayalı bir süreç olarak ele alınmaktadır. Türkiye’de ruhsatlandırma, üretim tesisleri veya distribütörlük yapısı da yerel bağlantının varlığına işaret etmektedir.

Tarım Kimyasalları:

Tarım kimyasalları sektörü, gübre ve pestisit üretiminin yanı sıra, biyoteknolojik yöntemlerle formüle edilen diğer verim artırıcı ürünleri de kapsamaktadır. Sektörel olarak kimya ve biyoteknoloji kesişiminde yer almakta ve özellikle sürdürülebilir tarım uygulamaları ile bütünleşmiş çözümler teknoloji yoğunluğunu artırmaktadır.

Kontrollü salım sistemleri, mikrobiyal gübreler, sensör destekli tarım çözümleri gibi örnekler teknoloji yoğunluğu açısından öne çıkmaktadır. Faaliyet biçimi olarak üretim, saha denemeleri, analiz hizmetleri, Ar-Ge faaliyetleri ve yazılım tabanlı tarım planlaması dikkate alınabilmektedir. Ar-Ge faaliyetlerinin Türkiye’de yürütülmesi, çiftçilere yönelik dijital hizmet platformlarının geliştirilmesi veya yerel bayi kanalı ile ürünlerin sunulması yerel bağlantıyı oluşturmaktadır. Her ne kadar Kurul’un bu alana dair henüz açık bir kararına rastlanmasa da, sektörel gelişmeler göz önüne alındığında tarım kimyasalları alanındaki teşebbüslerin, özellikle de gübre üreticilerinin, teknoloji teşebbüsü olarak nitelendirilmesi mümkündür. İşbu makalenin esas konusunu oluşturması sebebiyle tarım kimyasalları aşağıda daha detaylı olarak incelenecektir.

Sağlık Teknolojileri:

Sağlık teknolojileri sektörü, tıbbi cihazlar, dijital sağlık uygulamaları, görüntüleme

yazılımları ve uzaktan sağlık hizmetleri gibi alanları içermektedir. Kurul, bu sektörü ileri teknoloji niteliği taşıması ve toplum sağlığı açısından taşıdığı önem nedeniyle özel olarak değerlendirmektedir. Faaliyet biçimi olarak tıbbi cihaz üretimi, mobil sağlık uygulamaları geliştirme, görüntüleme sistemlerinin yazılımsal altyapılarını sunma gibi alanlar öne çıkmaktadır. Teknoloji yoğunluğu, özellikle yapay zekâ ile çalışan tanı sistemleri ve veri analizi araçlarının kullanımı ile artmaktadır. Yerel bağlantı ise Türkiye’deki hastane ve kliniklerle iş birliği, cihaz satış ağı, yerel temsilcilik ve kullanıcı sayıları üzerinden değerlendirilmektedir. Affidea kararında da görüldüğü üzere, görüntüleme hizmetlerinin sağlanması, biyoteknolojik yönüyle birlikte sağlık teknolojileri kapsamında değerlendirilmiş ve teşebbüs teknoloji teşebbüsü sayılmıştır.

Bu noktada önemine binaen belirtmek isteriz ki, 2010/4 sayılı Tebliğin 7. maddesinde yer alan ciro eşikleri, Değişiklik Tebliği uyarınca güncellenmiş olup; 7. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan 100.000.000 TL’lik sınır 750.000.000 TL olarak, 30.000.000 TL’lik sınır 250.000.000 TL olarak, (b) bendinde yer alan 30.000.000 TL’lik sınır 250.000.000 TL olarak ve 500.000.000 TL’lik sınır 3.000.000.000 TL olarak değiştirilmiştir.

Aynı zamanda Değişiklik Tebliği ile; Türkiye coğrafi pazarında faaliyet gösteren veya ar-ge faaliyeti olan ya da Türkiye’deki kullanıcılara hizmet sunan teknoloji teşebbüslerinin devralınmasına ilişkin işlemlerde Tebliğ’in 7. maddesinde belirtilen (i) işlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının 750.000.000.-TL’yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı 250.000.000.-TL’yi veya (ii) devralma işlemlerinde devre konu varlık ya da faaliyetin, birleşme işlemlerinde ise işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun 250.000.000.-TL’yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin dünya cirosunun 3.000.000.000.-TL’yi aşmasına yönelik düzenlenen ciro eşiklerinde; 250.000.000.-TL tutarlara yönelik ciro eşiklerinin aranmayacağı hüküm altına alınmıştır. Yukarıda arz ve izah edildiği üzere, teknoloji teşebbüsleri bakımından ciro eşiklerinde yapılan bu değişikliğin amacı; düşük cirolu ancak stratejik önemi büyük olan teknoloji teşebbüslerinin denetim dışı kalmasının önüne geçilmesinin sağlanmasıdır.

Rekabet Hukukunda Teknoloji Teşebbüsü Kavramının Tarım Kimyasalları Alanı Kapsamında İncelenmesi:

Öncelikle belirtmek gerekir ki, tarım kimyasalları sektörü, özellikle gübre üretimi ve geliştirme faaliyetleri bakımından geleneksel tarım girdilerinin ötesine geçerek, teknoloji yoğun bir dönüşüm yaşamaktadır.

Tarımsal kimyasallar (agrochemicals) genel itibarıyla aşağıdaki ürünleri kapsamaktadır:

- Gübreler (azotlu, fosfatlı, potaslı vs.)
- Pestisitler (herbisit, fungusit, insektisit vs.)
- Biyostimülanlar, toprak düzenleyiciler
- Mikrobiyal ve organik tarım girdileri

Bu kapsamda gübre, tarımda bitki besleme amacıyla kullanılan kimyasal bir üründür ve genel olarak tarım kimyasalları sektörünün bir alt dalı olup, bu sektör Değişiklik Tebliği'nde açıkça "teknoloji teşebbüslerinin" faaliyet gösterebileceği alanlardan biri olarak tanımlanmıştır.

Rekabet Kurumu'nun "teknoloji teşebbüsü" tanımı açısından, gübre sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin bu kapsama girip girmediği, somut faaliyetleri ve kullanılan teknolojilere göre değişkenlik göstermektedir. Bu değerlendirmenin, Kurumun benimsediği dört temel unsur – sektörel nitelik, faaliyet biçimi, teknoloji yoğunluğu ve yerel bağlantı– çerçevesinde yapılması gerekmektedir.

İlk olarak, sektörel nitelik açısından gübre üretimi, klasik anlamda kimya sektörü içinde yer almakla birlikte, modern uygulamalarda biyoteknolojik unsurlar içerebilen karmaşık bir yapıya evrilmiştir. Özellikle mikrobiyal gübreler, nano-gübreler ve kontrollü salım sistemleri gibi ürünler, ileri düzey araştırma ve geliştirme faaliyetlerine dayanmaktadır. Bu tür ürünler, bitki büyümesini optimize etmenin yanı sıra çevresel etkileri minimize etmeye yönelik teknik çözümler sunduğundan, Kurul tarafından teknoloji içeren sektör faaliyeti olarak kabul edilme hususunda yüksek potansiyel taşımaktadır.

İkinci olarak, faaliyet biçimi de teknoloji teşebbüsü tespiti bakımından belirleyicidir. Gübre sektöründe, ürünlerin yalnızca fiziksel üretimi değil; tarımsal veri analizi, sensör destekli tarım sistemleriyle entegre dağıtım, çiftçilere dijital destek sistemleri aracılığıyla yönlendirme sunulması gibi hizmetler de faaliyet kapsamında değerlendirilebilecektir. Örneğin, gübrenin kul-

lanımıyla bağlantılı mobil uygulamalar, uydu görüntüleriyle entegre dozajlama sistemleri ya da yazılım tabanlı tarım planlama hizmetleri sunulması, teşebbüsün ileri teknoloji faaliyet yürüttüğüne işaret edebilecektir.

Üçüncü olarak, teknoloji yoğunluğu, ürünün üretiminde kullanılan yöntemlerin niteliğine bağlıdır. Kimyasal gübre üretiminde örneğin bitki genotipine özel besin çözümleri, biyostimülan katkılar, azot salımını optimize eden biyolojik mekanizmalar gibi yenilikçi yöntemlerin kullanılması durumunda, teşebbüs yüksek teknoloji faaliyeti yürütüyor kabul edilebilecektir. Bu bağlamda, üretim sürecinde biyoteknolojik katkılar, laboratuvar analizleri, Ar-Ge faaliyetleri ve hatta makine öğrenimi destekli tarım girdisi modellemeleri gibi unsurlar da teknoloji teşebbüsü değerlendirmesinde dikkate alınabilmektedir.

Son olarak, yerel bağlantı, özellikle Türkiye'de yürütülen Ar-Ge faaliyetleri, yerel üretim tesisleri, çiftçilere yönelik yerli uygulamalar veya Türk kullanıcıya özel gübreleme önerileri ile sağlanabilir. Kurul açısından, ürün Türkiye'de fiziksel olarak satılmasa dahi; Türk kullanıcılarına hizmet sunulması, veri işlenmesi ya da Türkiye'de yürütülen tarımsal araştırma projelerine katılım gibi unsurlar yerel bağlantının varlığına işaret etmektedir.

Sonuç:

Gübre üretimi, Rekabet Kurumu'nun 4 Mart 2022 tarihli Değişiklik Tebliği ile gösterilen "tarım kimyasalları" alanı kapsamında teknoloji teşebbüsü olarak değerlendirilebilecek faaliyet alanlarından biridir. Özellikle, ileri teknoloji kullanılarak geliştirilen ve üretim süreçlerinde Ar-Ge faaliyetleri barındıran gübre türleri, teknoloji teşebbüsü niteliğinden öne çıkmaktadır. Örneğin, biyoteknolojik yöntemlerle elde edilen mikrobiyal gübreler, organomineral gübreler ya da yavaş salımlı, kontrollü salım özellikli gübrelerin üretimi, geleneksel gübre üretiminden ayrılan, yüksek teknoloji içeren faaliyetlerdir. Bu tür ürünlerin geliştirilmesi sürecinde uygulanan inovatif teknikler, ürün performansının toprak tipi, iklim verisi veya mahsul türüne göre optimize edilmesine olanak tanımakta ve bu durum Ar-Ge yoğunluğu kriteri bakımından teknoloji teşebbüsü kapsamına girmeyi mümkün kılmaktadır.

Ayrıca, gübre üretim ve dağıtım süreçlerinin dijital platformlar aracılığıyla yönetil-

mesi, özellikle sensör verilerine dayalı otomatik gübreleme sistemleri ile entegre edilmesi, faaliyet biçimi açısından dijital nitelik kazanmakta ve teknoloji teşebbüsü olma vasfını güçlendirmektedir. Örneğin, gübre üreticisinin geliştirdiği bir mobil uygulama üzerinden çiftçilere araziye özel gübreleme tavsiyeleri sunulması, veri temelli gübre reçetelerinin oluşturulması ve bu sürecin kullanıcıya yönelik dijital bir hizmet altyapısıyla desteklenmesi durumlarında, yalnızca ürün değil, sunulan hizmetin dijital boyutu da değerlendirmeye dâhil edilmektedir. Bununla birlikte, Türkiye'de faaliyet gösteren bir üreticinin bu tür ürün ve hizmetleri Türkiye'deki kullanıcıya sunuyor olması veya Türkiye sınırları içinde Ar-Ge faaliyeti yürütmesi, yerel bağlantı unsurunu da karşılamaktadır.

Bu bağlamda, her ne kadar henüz belirtilen konuya ilişkin bir karar bulunmasa da, Rekabet Kurumu'nun teknoloji teşebbüsü yaklaşımı çerçevesinde, dijitalleşme ve yenilikçilik barındıran gübre üretimi ve dağıtım süreçlerinin tamamı teknoloji teşebbüsü niteliğinde kabul edilmeye elverişlidir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Beyza Nur Göksel](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. 4 Mart 2022 Tarihli ve 31768 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan, Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ ("Değişiklik Tebliği")
2. Rekabet Kurumu, "Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ ve Birleşme ve Devralmaların Değerlendirilmesi Hakkında Kılavuzlara İlişkin Değişiklikler"
3. Rekabet Kurulu 02.06.2022 Tarih ve 22-25/398-164 Sayılı Corden Pharma Kararı
4. Rekabet Kurulu 18.05.2022 Tarih ve 22-23/372-157 Sayılı IFGL (International Financial Group Limited) Kararı
5. Rekabet Kurulu 16.06.2022 Tarih ve 22-27/431-176 Sayılı Affidea Kararı
6. Rekabet Kurulu 07.07.2022 Tarih ve 22-32/512-209 Sayılı Covetrus Inc. Kararı

BASIN KANUNU MADDE 14 ÇERÇEVESİNDE MEDYA, BİREY VE HUKUK: DÜZELTME-CEVAP HAKKININ DİJİTAL ÇAĞDAKİ ROLÜ

1. Özet

Basın Kanunu Madde 14, bireylerin kişilik hakları ile basın özgürlüğü arasında denge kurmayı amaçlayan temel bir düzenlemedir. Bu madde, medya tarafından gerçeğe aykırı veya onur kırıcı yayınlara maruz kalan kişilere, düzeltme ve cevap hakkı tanıyarak hukuki bir savunma mekanizması sunar.

Makalede, bu hakkın kullanım koşulları, medyanın yükümlülükleri ve 2022 yılında internet haber sitelerine getirilen URL bağlantısı, ana sayfada 24 saatlik yayın gibi dijital düzenlemeler detaylandırılmaktadır.

Düzeltilme talebi, yayın tarihinden itibaren iki ay içinde iletilmeli; metin suç unsuru taşımamalı, üçüncü kişilerin haklarını ihlal etmemeli ve orijinal yayını aşmamalıdır. Medya, günlük yayınlarda 3 gün, internet sitelerinde 1 gün içinde düzeltmeyi aynı sayfa, punto ve formatta yayımlamakla yükümlüdür. İçeriğin silinmesi durumunda düzeltme metni, ana sayfada 24 saat ve ardından bir hafta erişime açık tutulmalıdır.

Hakkın ihlali halinde mağdur, 15 gün içinde Sulh Ceza Hâkimliği'ne başvurarak yayın zorunluluğu talep edebilir. Hâkim, 3 gün içinde karar verir ve acele itiraz yolu açıktır.

Ancak, dijital platformlarda içeriğin hızla yayılması ve teknik engeller, uygulamada zorluklara yol açabilmektedir. Yargıtay kararları, basın özgürlüğü ile kişilik hakları arasındaki dengenin haberin gerçekliği, güncelliği ve kamusal yarar kriterlerine bağlı olduğunu vurgulamaktadır.

2. Giriş

Basın özgürlüğü, demokratik toplumların temel taşlarından birini oluşturur; ancak bu özgürlük, kişilerin şeref, haysiyet ve itibar gibi temel haklarını ihlal etme potansiyeli taşıdığından sınırlandırılması gereken bir alandır.

Basın Kanunu'nun 14. maddesi aynen;

"Sürekli yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan

zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük sürekli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer sürekli yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır. (Ek cümleler:13/10/2022-7418/7 md.) İnternet haber sitelerinde ise zarar gören kişinin düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür, hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç bir gün içinde, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, URL bağlantısı sağlanmak suretiyle, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.

Yayın hakkında verilen erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkarılması kararının uygulanması ya da internet haber sitesi tarafından içeriğin kendiliğinden çıkarılması durumunda, düzeltme ve cevap metni ilgili yayının yapıldığı internet haber sitesinde ilk yirmi dört saati ana sayfada olmak üzere bir hafta süreyle yayımlanır.

Düzeltilme ve cevapta, buna neden olan eser belirtilir. Düzeltme ve cevap, ilgili yazıdan uzun olamaz. Düzeltme ve cevaba neden olan eserin yirmi satırdan az yazı veya resim veya karikatür olması hallerinde düzeltme ve cevap otuz satırı geçemez.

Sürekli yayının birden fazla yerde basılması halinde, düzeltme ve cevap yazısı, düzelt-

me ve cevap hakkının kullanılmasına sebebiyet veren eserin yayımlandığı bütün baskılarda yayımlanır.

Düzeltilme ve cevabın birinci fıkrada belirlenen süreler içinde yayımlanmaması halinde yayım için tanınan sürenin bitiminden itibaren, birinci fıkra hükümlerine aykırı şekilde yayımlanması halinde ise yayım tarihinden itibaren onbeş gün içinde cevap ve düzeltme talep eden kişi, bulunduğu yer sulh ceza hâkiminden yayımın yapılmasına veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak yapılmasına karar verilmesini isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu istemi üç gün içerisinde, duruşma yapmaksızın, karara bağlar.

Sulh ceza hâkiminin kararına karşı acele itiraz yoluna gidilebilir. Yetkili makam üç gün içinde itirazı inceleyerek karar verir. Yetkili makamın kararı kesindir.

Düzeltilme ve cevabın yayımlanmasına hâkim tarafından karar verilmesi halinde, birinci fıkradaki süreler, sulh ceza hâkiminin kararına itiraz edilmemişse kararın kesinleştiği tarihten, itiraz edilmişse yetkili makamın kararının tebliği tarihinden itibaren başlar.

Düzeltilme ve cevap hakkına sahip olan kişinin ölmesi halinde bu hak, mirasçılardan biri tarafından kullanılabilir.

Bu durumda, birinci fıkradaki iki aylık düzeltme ve cevap hakkı süresine bir ay ilave edilir."

şeklinde.

Türk hukuk sistemi, bu hassas dengeyi korumak adına Basın Kanunu Madde 14 ile bireylere, kendilerine yönelik gerçeğe aykırı veya onur kırıcı yayınlar karşısında "düzeltme ve cevap hakkı" tanımıştır. Bu hak, medyanın gücünü denetleyen ve bireylere hukuki bir savunma mekanizması sunan önemli bir araç olarak karşımıza çıkar.

Özellikle dijital çağın getirdiği hızlı bilgi yayılımı ve internet haberciliğinin yaygınlaşmasıyla birlikte, kişilik haklarının korunması daha da kritik bir hal almıştır. 2022 yılında yapılan değişiklikler de bu hakkın kapsamını genişleterek, internet haber sitelerine yönelik yeni yükümlülükler getirmiş ve süreçleri daha şeffaf hale getirmeyi amaçlamıştır. Bu makalede, söz konusu hükmün tarihsel temelleri, başvuru koşulları, medyanın yükümlülükleri ve güncel tartışmalar ışığında, düzeltme ve cevap hakkının nasıl işlediği, birey-medya ilişkisindeki rolü ve eksik kalan yönleri ele alınacaktır.

3. Düzeltme-Cevap Talebinin Koşulları

Basın Kanunu Madde 14'e göre düzeltme ve cevap hakkının kullanılabilmesi için belirli koşulların sağlanması zorunludur. İlk olarak, bu hakkın kullanımı zaman sınırlamalarına tabidir: Mağdur kişi, hak ihlali ne neden olan yayının tarihinden itibaren iki ay içinde yazılı talebini ilettirmelidir. Ancak hak sahibinin ölümü durumunda mirasçılar, iki aylık süreye ek bir ay eklenerek toplam üç ay içinde başvuru yapabilir. İkinci kritik koşul, düzeltme metninin içerik sınırlamalarına uygun olmasıdır. Metin, suç unsuru taşıyamamalı, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerini ihlal etmemeli ve orijinal yayını aşan bir uzunlukta olmamalıdır. Özellikle, 20 satırlık bir haber veya görsele karşılık verilecek düzeltme metni 30 satırı geçmez. Bu sınırlama, medyanın sansüre uğramaması ve cevap hakkının ölçülü bir şekilde kullanılması amacını taşır.

Yargıtay 19. Ceza Dairesi, 19.06.2017 tarihli ve 2016/11731 E., 2017/5901 K. sayılı kararı;

"5187 sayılı Kanun kapsamında düzeltme ve cevap metninin yayınlanması için, bu kanunda yazılı şartların yanı sıra haberin "basın özgürlüğü" kapsamında kalıp kalmadığının tespiti de gerekmektedir. Yapılan haber, niteliği itibarıyla kişi haklarını ihlal edici boyutları aşmış, basın yoluyla işlenen bir suç oluştursa bile, A.İ.H.S., Anayasa ve Basın Kanunu kapsamında;

mevzuata göre suç oluşturan eylemin (haber) karşılığında kamu iktidarı tarafından cezalandırılmaması sonucunu doğuran hukuka uygunluk nedenleri de vardır. Basın yoluyla işlenen suçlar nedeniyle görülen davalarda göz önünde bulundurulması gereken "basın özgürlüğü" kavramının içeriği ve hukuka uygunluk nedenleri Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 13.02.2007 tarihli, 2007/7-28 E. - 2007/34 K. sayılı kararında da belirtilmiştir. İfade ve basın özgürlüğü kapsamında basına, görevini yapması sırasında ihtiyaç duyacağı bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma gibi haklar tanınmıştır. Haber içeriğinde ilk bakışta suçun unsurları oluştuğuna dair bir izlenim olsa dahi, yukarıda belirtilen basın özgürlüğüne dair hak ve yetkilerin, haber yoluyla işlenen suçlar bakımından birer hukuka uygunluk nedeni sayılabileceği için;

-Habere, açıklama ve eleştiriye konu olan bilginin gerçek olması,

-Haberin güncel ve toplumun ilgisi bakımından taze olması,

-Haberin yapılması ve bu bilginin açıklanması bakımından kamunun yararının bulunması,

-Haberin konusu, haberle amaçlanan hedef ile kullanılan ifadeler arasında bağ bulunması,

-Her hal ve şartta haberin konusu, haberde yer alan kişilerin eylemleriyle ilgisi olmayan derecede "küçültücü, rencide edici, aşağılayıcı" ifadelerle yer verilmemesi gerekmektedir." [1]

şeklinde.

Teknik gereklilikler de dikkate alınmalıdır: İnternet haber sitelerinde düzeltme metni, ilgili haberin URL bağlantısıyla birlikte yayımlanmalıdır. Ayrıca, içeriğin kaldırılması veya erişimin engellenmesi durumunda düzeltme metni, ana sayfada 24 saat ve ardından ilgili bölümde bir hafta boyunca tutulmalıdır. Bununla birlikte, düzeltme yazısında mutlaka hangi yayına cevap verildiği belirtilmeli ve neden-sonuç ilişkisi açıkça kurulmalıdır.

Bu koşullar, bireylerin kişilik haklarını korurken medyanın özgürlük alanını daraltmama dengesini gözetir. Ancak, özellikle dijital platformlarda içeriğin hızla yayılması ve silinmesi nedeniyle, düzeltme metninin etkinliği tartışma konusu olabilmektedir. 2022 değişikliğiyle getiri-

len URL bağlantısı zorunluluğu gibi düzenlemeler ise şeffaflığı artırmayı hedeflese de süre ve biçimsel sınırlamaların katılığı pratikte zorluklar doğurabilmektedir.

4. Medyanın Yükümlülükleri

Basın Kanunu Madde 14, düzeltme ve cevap hakkının etkin bir şekilde kullanılabilmesi için medya kuruluşlarına önemli yükümlülükler getirmiştir. Bu yükümlülükler, hem süreli yayınlar (gazete, dergi) hem de internet haber siteleri için farklılaşan kuralları içerir. Günlük basılı yayınlar, düzeltme metnini talep alındıktan sonra en geç üç gün içinde yayımlamakla yükümlüdür.

Diğer süreli yayınlar (haftalık veya aylık dergiler gibi) ise, talebi aldıktan sonraki üç günden sonraki ilk nüshada düzeltmeye yer vermelidir. İnternet haber siteleri için bu süre daha da kısadır: Düzeltme yazısı, bir gün içinde yayımlanmalı ve orijinal içeriğin yer aldığı sayfada, URL bağlantısı sağlanarak aynı punto ve formatta erişime açılmalıdır.

Medya kuruluşlarının biçimsel yükümlülükleri de katıdır. Düzeltme metni, orijinal yayının yer aldığı sayfa ve sütunda, aynı punto büyüklüğü ve düzenleme ile hiçbir değişiklik yapılmadan yayımlanmalıdır.

Bu, okuyucunun düzeltmeyi kolayca fark etmesini ve habere ilişkin dengeli bir bakış açısı edinmesini sağlamak içindir. İnternet haber sitelerinde içeriğin kaldırılması veya erişimin engellenmesi durumunda ise düzeltme metni, ana sayfada ilk 24 saat boyunca görünür olmalı ve ardından ilgili bölümde bir hafta süreyle tutulmalıdır. Bu düzenleme, içeriğin silinmesi halinde bile mağdurun cevabının kamuoyuna ulaşmasını garanti altına almayı amaçlar.

Ayrıca, sorumlu müdür, düzeltme metni talep eden kişiye herhangi bir ekleme, çıkarma veya düzenleme yapmaksızın olduğu gibi yayımlamakla yükümlüdür.

Medyanın bu yükümlülüğü yerine getirmemesi halinde, mağdur sulh ceza hâkimine başvurarak yayının zorla yapılmasını talep edebilir. Ancak, özellikle internet haberciliğinde içeriklerin hızla güncellenmesi ve teknik kısıtlamalar nedeniyle, bu kurallara uyum pratikte zorluklar doğurabilmektedir.

5. Hakkın İhlali ve Yargısal Süreç

Basın Kanunu Madde 14'ün öngördüğü düzeltme ve cevap hakkının ihlali halinde, mağdur kişiye yargısal yollara başvurma imkânı tanınmıştır. İhlal, iki temel şekilde gerçekleşebilir:

Yayımın Hiç Yapılmaması: Medya kuruluşunun, düzeltme metnini kanunda belirtilen süreler içinde (günlük yayınlarda 3 gün, internet sitelerinde 1 gün vb.) yayımlanmaması,

Kurallara Aykırı Yayım: Düzeltme metninin farklı sayfa/sütunda, değiştirilmiş içerikle veya teknik şartlara uyulmadan (URL bağlantısı eksik, punto farklı vb.) yayımlanması.

Bu durumlarda mağdur, yayım süresinin bitiminden veya aykırı yayım tarihinden itibaren 15 gün içinde bulunduğu yer Sulh Ceza Hâkimliği'ne başvurarak düzeltmenin yayımlanmasını veya kurallara uygun hale getirilmesini talep edebilir. Sulh Ceza Hâkimi, başvuruyu en geç 3 gün içinde, duruşma yapmaksızın inceleyerek karara bağlamakla yükümlüdür. Bu hızlı süreç, kişilik haklarının daha fazla zarar görmesini önlemeyi amaçlar.

Hâkimin kararına karşı acele itiraz yolu açıktır. İtiraz, kararın tebliğinden itibaren üst mahkemeye (Asliye Ceza Mahkemesi) yapılır ve yetkili makam itirazı yine 3 gün içinde kesin olarak karara bağlar.

Kararın kesinleşmesiyle birlikte, medya kuruluşu hükmü derhal yerine getirmek zorundadır. Örneğin, hâkimin "düzeltmenin URL bağlantısı ile yayımlanması" yönündeki kararına uyulmazsa, bu durum cezai yaptırımları beraberinde getirebilir.

Ancak, yargısal sürecin bu denli hızlı işlemesine rağmen, uygulamada bazı zorluklar göze çarpmaktadır. Özellikle internet haber sitelerinin yurt dışı sunucular kullanması veya teknik altyapı eksiklikleri nedeniyle kararların uygulanması gecikebilmektedir. Ayrıca, medyanın hâkim kararlarını "özgürlük ihlali" olarak yorumlayarak direnç göstermesi, hukuk ile pratik arasında gerilim yaratabilmektedir.

6. Sonuç

Basın Kanunu Madde 14, bireylerin kişilik hakları ile basın özgürlüğü arasında hassas bir denge kurmayı hedefleyen önemli bir hukuki düzenlemedir.

Düzeltme ve cevap hakkı, medyanın toplumsal sorumluluğunu hatırlatan ve bireylere hızlı bir hukuki çözüm sunan bir mekanizma olarak işlev görmektedir.

Özellikle 2022 yılında yapılan değişiklikler, internet haberciliğinin dinamiklerine uyum sağlayarak URL bağlantısı zorunluluğu, ana sayfada 24 saatlik yayın gibi dijital odaklı düzenlemelerle bu hakkın etkinliğini artırmıştır. Ancak, hızlı bilgi akışı ve dijital içeriklerin kalıcılığı karşısında, düzeltme metninin "geçmişe müdahale" gücünün sınırlı kalması, bu mekanizmanın eksik kalan yönlerini ortaya koymaktadır.

Medyanın yükümlülükleri ve yargı sürecinin hızı, teoride bireyleri korumakla birlikte, pratikte teknik engeller, süre sınırlamaları ve medya kuruluşlarının direnci gibi faktörler nedeniyle tam anlamıyla işlerlik kazanmayabilmektedir. Bu noktada, otomatik düzeltme sistemleri, yapay zeka destekli içerik takibi gibi teknolojik çözümlerin devreye alınması veya RTÜK gibi kurumların denetim yetkilerinin güçlendirilmesi, sürecin etkinliğini artırabilir.

Ayrıca, medya etiği ve bireysel haklar konusunda toplumsal farkındalığın geliştirilmesi de kritik önem taşımaktadır.

Gazetecilerin eğitim programlarında kişilik haklarına dair modüllerin zorunlu hale getirilmesi, okuyucuların ise "düzeltme ve cevap" hakkını nasıl kullanacaklarına dair bilgilendirilmesi, bu dengeyi daha sağlam temellere oturtacaktır.

Sonuç olarak, düzeltme ve cevap hakkı, demokratik bir toplumda medya ile birey arasındaki güç asimetrisini azaltan vazgeçilmez bir araçtır. Ancak, dijital çağın getirdiği zorluklar ve hukukun doğası gereği katı süreçler, bu hakkın yeniden gözden geçirilmesini ve dinamik bir hukuki çerçeveyle desteklenmesini gerektirmektedir.

Unutulmamalıdır ki, gerçek bir demokrasi, ancak özgürlüklerin ve hakların karşılıklı saygıyla korunduğu bir zeminde yeşerebilir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Efe Öztürk](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yargıtay 19. Ceza Dairesi, 19.06.2017 tarihli ve 2016/11731 E., 2017/5901 K. sayılı kararı
2. 5187 Sayılı Basın Kanunu

İNTERNET HABER SİTELERİNDE DÜZELTME METNİ, İLGİLİ HABERİN URL BAĞLANTISIYLA BİRLİKTE YAYIMLANMALIDIR. AYRICA, İÇERİĞİN KALDIRILMASI VEYA ERİŞİMİN ENGELLENMESİ DURUMUNDA DÜZELTME METNİ, ANA SAYFADA 24 SAAT VE ARDINDAN İLGİLİ BÖLÜMDE BİR HAFTA BOYUNCA TUTULMALIDIR.

BİZDEN HABERLER

D U Y U R U

ÖZGÜN HUKUK BÜROSU OLARAK CİNER YAYIN HOLDİNG'İN PARK HOLDİNG'TEN DEVRALINMA SÜRECİNİ BAŞARIYLA TAMAMLADIK!

Can Ailesinin sahibi olduğu Doğal Yaşam İnşaat ve Taahhüt Anonim Şirketi tarafından; Show TV, Show Türk, Show Max, Bloomberg HT, Haberturk.com, Habertürk TV ve Habertürk Radyo'nun dahil olduğu önemli medya organlarının sahibi olan Ciner Yayın Holding Anonim Şirketi, Park Holding Anonim Şirketi'nden devralınmıştır.

İlgili devralma işlemine ilişkin olarak; sözleşmenin hazırlanarak akdedilmesi, Rekabet Kurumu'na izin başvurusunda bulunularak izin sürecinin yürütülmesi ile rekabet izni akabinde kapanış evrak setlerinin hazırlanarak kapanış işlemlerinin gerçekleştirilmesi aşamalarının tamamı hukuk büromuz tarafından yürütülmüş olup devir işlemi başarıyla tamamlanmıştır.

Bu kapsamda bahsi geçen devir işlemi, başlangıcından tamamlanana kadar hukuk büromuzun tecrübesi ve bilgi birikimi ile yönetilmiştir.

Bu süreçte emeği geçen tüm ekip üyelerimize ve müvekkilimize teşekkür eder, gelecekteki işbirliklerimizin daha da güçlenmesini temenni ederiz.

Sülün Sok. No: 8
1. Levent
Beşiktaş/İstanbul

ÖZGÜNLAW
PROTECTING YOUR INTERESTS

YATIRIM UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜMÜNDE YATIRIM TAHKİMİ

Giriş

Küreselleşmenin hız kazanmasıyla birlikte devletler arası ekonomik ilişkiler ve sınır ötesi yatırımlar önemli ölçüde artmıştır. Bu gelişmeler, yatırımcılar ile ev sahibi devletler arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümünü uluslararası hukuk açısından önemli hale gelmiştir.

Özellikle doğrudan yabancı yatırımcıların korunması amacıyla ikili ve çok taraflı yatırım anlaşmaları kapsamında geliştirilen yatırım tahkimi mekanizması, yatırımcılara ev sahibi devletlere karşı doğrudan başvuru hakkı tanıyarak uluslararası tahkim hukukunda kendine özgü bir alan oluşturmuştur.

Bu çalışmada yatırım kavramı ve hukuki boyutu ele alınarak yatırım tahkimi ile ticari tahkim arasındaki farklara değinilecek, yatırım uyuşmazlıklarının türleri ile uyuşmazlık çözüm yolları incelenecek, Türk hukukunda yatırım tahkimine ilişkin örnek davalardan bahsedilecektir.

1- Yabancı Yatırım kavramı ve hukuki boyutu

Yatırım Kavramı

Küreselleşen dünyada uluslararası yatırımların artmasıyla birlikte devletler arasındaki ekonomik ilişkiler gelişmiş, bu gelişmeler, ticari ilişkilerin desteklenmesi ve ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların etkin bir şekilde çözülmesi amacıyla çeşitli hukuki mekanizmaların ve alanların gelişimini beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda yabancı yatırımların korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla uluslararası hukukta çeşitli kavramlar ve mekanizmalar geliştirilmiştir.

Yatırım, genel olarak bir kişinin ekonomik menfaat sağlamak amacıyla sermaye, kaynak ve varlıklarını belirli bir faaliyete tahsis edilmesini ifade ederken, yabancı yatırım kavramı ise, yatırım yapılan ev sahibi ülkenin sermayesine farklı bir ülke menşeli olan sermayenin aktarılması olarak tanımlanırken, yabancı yatırımcı ise bu sermayeyi ev sahibi devlete getiren gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmaktadır. Sermaye transferi gerçek veya tüzel kişi yabancı bir yatırımcı tarafından yapılabileceği aynı zamanda bir devlet tarafından da yapılabilir ve böylece devletler arası ilişkilerin doğumundan söz edilebilir. [1]

Yatırımın tanımlanması ve hangi tür ekonomik faaliyetlerin yatırım olarak kabul edildiğinin belirlenmesi özellikle yaşanabilecek uyuşmazlıklar kapsamında büyük önem taşımaktadır. ICSID Hakem Mahkemesi tarafından 2001 yılında verilmiş olan Salini v. Moroko kararında, yatırım tanımının unsurlarının belirlemek için Salini Testi olarak adlandırılan bir kriter ileri sürülmüş ve temel olarak bahsedilen kriterler, yatırım faaliyetinin bir süre devam etmesi, belirli bir risk içermemesi ve ev sahibi devletin ekonomik gelişimine katkı sağlaması gerektiği belirtilmiştir. [2]

Salini testi sayesinde, bir faaliyetin yatırım olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği somut kriterler üzerinden değerlendirilmekte ve bu sayede yatırım tahkimine konu olabilecek uyuşmazlıkların sınırı daha net bir şekilde çizilmektedir.

Yatırım Anlaşmaları

Yabancı yatırım hukukunun ve yatırım uyuşmazlıklarının temelini oluşturan yatı-

rım anlaşmaları, devletler ile yabancı yatırımcılar arasındaki ilişkileri düzenleyen, yatırımcının haklarını koruma altına alan ve uyuşmazlıkların çözümünde başvurulacak hukuki çerçeveyi belirleyen en önemli araçlardan biridir.

Taraflardan birinin yatırımcı birinin de yatırımcı kabul eden ev sahibi devlet olarak tanımlandığı iki devlet arasında yapılan anlaşmalara yatırım anlaşması denilmektedir.

Bu anlaşmaların amacı, ev sahibi devletin kalkınmasını sağlarken aynı zamanda yatırımcının da korunmasını öngörmekte ve hakem heyetlerinin de yargılama yetkisinin sınırlarını oluşturmaktadır. [3] Yatırım anlaşmalarının farklı türleri bulunmaktadır.

Bunlardan ilki iki taraflı yatırım anlaşmaları olup, devletler, diğer devlet vatandaşlarına çeşitli haklar tanıyarak yatırımların korunmasına ilişkin taahhütler vermekte ve güvence altına almaktadır. Bunun yanı sıra bir de çok taraflı anlaşmalar bulunmaktadır ve kapsam yönünde iki taraflı anlaşmalardan ayrılmaktadır. Bu tür anlaşmalar, çok sayıda devletin taraf olması ile uluslararası hukuk alanında uygulanabilecek kurallar bütünü oluşturmaktadır. [4]

Uluslararası doğrudan yatırımların artmasıyla birlikte, yatırımcıların hukuki güvenliğini sağlamak ve yatırımları teşvik etmek amacıyla devletler arasında ikili yatırım anlaşmaları, diğer bir adıyla Yatırımların Karşılıklı Korunması ve Teşviki Anlaşmaları kullanılmaya başlanmıştır.

Bu anlaşmaların amacı, yatırımcının ev sahibi devletlerin keyfi uygulamalarına karşı korunması ve ticari ortamın sürdürülebilirliğidir. Bu anlaşmalar kapsamında, yatırımların korunması adına ev sahibi devletin, yatırımcılarına adil ve eşit davranma yükümlüğü yer almaktadır. [5]

Ev sahibi devletin bu yükümlülüklerinin yanı sıra, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması anlaşmaları [Bilateral Investment Treaties- BITs], yabancı yatırımcı ile yatırımların yapıldığı devletler arasında doğacak uyuşmazlıkların uluslararası tahkim yargılaması ile çözüleceğini de öngörmektedir. [6]

Sonuç olarak, yatırımların teşviki ve korunması anlaşmaları, yabancı yatırımcılara ev sahibi devletin hukukuna bağlı kalmaksızın uluslararası düzeyde koruma sağlayarak, yatırım ortamının istikrarına katkıda bulunmaktadır. Bu anlaşmalar çerçevesinde yatırımcıya tanınan uluslararası tahkim başvuru hakkı ise, yatırımcı ve devlet arasındaki uyuşmazlıklarda tarafsız, bağımsız ve bağlayıcı bir çözüm yolu sunar.

2- Yatırım Tahkiminin Ticari Tahkimden Farkları

Uluslararası uyuşmazlıkların çözümünde tahkim, tarafsızlık ve esneklik sağlaması bakımından önemli bir alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda ticari tahkim ve yatırım tahkimi dikkat çekmektedir. Her ne kadar iki tahkim türü de benzer usul mekanizmalarına dayanıyor gibi görünse de tarafları, uygulama alanları, hukuki kaynakları ve amaçları bakımından önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Öncelikli olarak, uyuşmazlıkların taraflarından biri özel hukuk kişisi diğeri ise devlet olduğu durumlarda ihtilaflın giderilmesi için başvurulacak çözüm yolu yatırım tahkimidir. Bunun yanı sıra, temel farklarından birinin ticari tahkime kıyasla yatırım tahkimi alanında “devletler hukukunun” uygulama alanına sahip olduğu söylenebilir. [7]

Yatırım tahkiminin ticari tahkimden ayrılmasının sebebi egemen devletin özel hukuk kişisi gibi hareket ettiği ve ulusal yargıdan bağımsız olarak uyuşmazlığın çözümünü istemeleri ve ekonomilerini geliştirmeleridir. [8] Yatırım tahkiminde devletler hukukunun uygulanması gerekli olup, yabancı yatırımcının ev sahibi devletin müdahalesinden korunabilmesi gerekmektedir. Ancak ticari uyuşmazlıklardan bakımından çözüm yollarının milli hukuk tarafından gösterildiği için böyle bir korunmaya ihtiyaç duyulmaz. [9]

Ticari tahkim ve yatırım tahkimine ilişkin yargılamalar birbirinden tahkim kurallarına tabidir ve farklı tahkim merkezlerinde veya “ad hoc” olarak yürütülebilir.

Örneğin, yatırım uyuşmazlığı ICSID’ de görülebileceği gibi, ticari uyuşmazlıkların sıklıkla görüldüğü ICC tahkimde de görülebilir. [10] Yatırım tahkiminin, ticari tahkimden diğeri bir farkı ise ticari tahkimde yargılamaların gizlilik içinde yürütülmesidir, buna karşılık yatırım tahkimi ise daha şeffaf olarak yürütülmektedir. Ticari tahkimden farklı olarak, yatırım tahkimine

konu uyuşmazlıklar genellikle, ev sahibi devletin kaynakları, kamu düzeni, kamu sağlığı gibi geniş toplumsal etkiler doğurabilecek nitelikte uyuşmazlıklar olabilmektedir. Bu bağlamda, kamu menfaatini yakından ilgilendiren uyuşmazlıkların gizlilik içerisinde yürütülmesi kabul edilebilir bir bakış açısı olmadığı yönünde görüşler hakimdir. [11]

Aralarındaki diğeri bir farklılık ise, Yatırım tahkimi kapsamında verilen pek çok kararda hakemlerin benzer konular hakkında verilmiş önceki kararlara atıf yapmaktadır, buna karşılık ticari tahkimde ise benzer ihtilaflar hakkında verilmiş önceki kararlara yapılan atıfların yüzdesi çok düşüktür.

Bu kapsamda önceki kararların dikkate alınması, birbiri ile çelişen kararların olmadığı anlamına gelmemekle birlikte yatırım tahkimindeki pek çok uyuşmazlık Yatırımların Teşviki ve Korunma Sözleşmeleri kapsamında benzer sebeplerden dolayı çıkmaktadır. [12]

Sonuç olarak, yatırım tahkimi ve ticari tahkim arasındaki farkların en temel sebebi tarafların niteliğinin farklı olduğu söylenebilir. Yatırım tahkimi, uluslararası yatırımcıların ev sahibi devletlere karşı başvuru yapabilmesine olanak tanıyan, kamu hukuku ve özel hukuk unsurlarını bünyesinde barındıran özgün bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Ticari tahkimden farklı olarak, yatırım tahkimi çoğunlukla uluslararası antlaşmalara dayanmakta ve yatırımcının korunması esas alınmaktadır.

Bu nedenle, yatırım tahkiminin hem devletin egemenlik yetkileriyle hem de yatırımcının meşru beklentileriyle doğrudan ilişkilidir. Bu kapsamda uyuşmazlık türleri, taraf yapısı ve çözüm usulleri bakımından taşıdığı farklılıklar, yatırım tahkimini ayrı bir konu haline getirmiştir.

3- Yatırım Uyuşmazlıklarının Türleri

Yabancı yatırım faaliyetleri, mal ticareti, hizmet sunumu ve farklı projeler kapsamında yatırımcı ile ev sahibi devlet arasında hukuki, idari ve sözleşmesel temelli uyuşmazlıklar ortaya çıkabilmektedir.

Yatırım uyuşmazlıklar genelde kamulaştırma ya da devletler arasındaki Yatırım Teşvik ve Korunma Sözleşmelerinin hükümlerine aykırılıkların oluşması sebebiyle yatırımcıların zarara uğraması ile söz konusu olabilir. [13] Örneğin, ICSID dava statikleri incelendiğinde 2025 yılı kapsa-

mında, anlaşmazlıkların yaklaşık %52 si Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması [BIT] kaynaklıdır. [14] Yatırımların Karşılıklı Teşvik ve Korunması Sözleşmesi kapsamında, “milli muamele” standartı ve en çok gözetilen millet muamelesi gibi standartların ihlali sözleşme kapsamında yer alan hükümlerin ihlali sonucu olarak ortaya çıkabilmektedir. Yatırım tahkimi kapsamında uyuşmazlık yaşandığında, yatırım sözleşmesi incelenerek ev sahibi devletin ilgili sözleşme hükümlerine uygun hareket edip etmediği değerlendirilecektir.

Bir davanın devletler arasındaki “Yatırımların Teşviki ve Korunması Sözleşmesi” ne aykırılık iddiası ile açılması ile “yatırımcı ile ev sahibi devlet arasındaki sözleşmesine” aykırılık iddiası ile açılması farklı konulardır. Bu kapsamda uyuşmazlığın Yatırım Teşvik ve Korunması Sözleşmesinin ihlal edilmiş olduğu iddiası ile açılması, uyuşmazlık çözümünde devletler hukukunun tatbik edileceği ve böylece yatırım tahkiminin uygulanabileceğinden söz edilebilir. [15]

Kamulaştırma

Mülkiyeti yabancı yatırımcıya ait olan malvarlıklarının, egemenlik yetkisi olan ev sahibi devlet tarafından kamulaştırılabilmektedir. Kamulaştırma bir hak olmayıp, şartları ve sonuçları belli olan gerek yatırım anlaşmaları gerek hakem kararı ile belirlenen bir uygulamadır.

Kamulaştırma yasal olarak yapıldığı takdirde yatırımcıya bir tazminat ödenirken yasal olmadan yapıldığında ise ev sahibi devletin sorumluluğu doğmaktadır. [16] Kamu yararı olmadan ve vatandaşlarla eşit muameleye tabi tutulmaksızın gerçekleştirilen kamulaştırmalar “hukuka aykırı kamulaştırma” olarak kabul edilmektedir. [17]

Yatırım anlaşmalarının genel amacı, yatırımcıların teşviki ve korunması olup, bu kapsamda yatırım yapılan devlette uygun şartlar oluşmalı ve yatırım ortamı tesis edilmelidir. Ev sahibi devletin egemenlik yetkisine dayanarak kamulaştırma yapabilmekte ise de bu uygulama sınırsız değildir.

Bu hakkın kullanım amacı esas olarak kamu yararı olmalı, ayrımcılık yapılmadan ve usul kurallarına uygun olarak ve son olarak da karşılığında tazminat ödenmesi ile gerçekleştirilmektedir. [18]

Kamulaştırma uygulamasının farklı türleri vardır. Doğrudan kamulaştırma ev sahibi devletin yabancı yatırımın mülkiyeti üzerinde doğrudan doğruya müdahalesi söz konusu iken dolaylı kamulaştırmada, ev sahibi devletin yaptığı birtakım faaliyetler sonucunda yatırımcının yatırım üzerindeki haklarının etkisizleştirilmesi olduğu söylenebilir.

Doğrudan kamulaştırma örneği olarak Swembalt v Latvia tahkim kararı dikkat çeken bir örnek teşkil etmektedir. Bu kararda İsveçli yatırımcının sahip olduğu gemiye ev sahibi devlet el koymuş ve açık arttırmada satmıştır. Tüm bu uygulamalar sonucunda yatırımcıya herhangi bir tazminat ödenmemesi ikili yatırım anlaşmasının ihlal edildiğine ve doğrudan kamulaştırma yapıldığına dair karar verilmiştir. [19]

Buna karşılık dolaylı kamulaştırmanın en belirgin özelliği, yabancı yatırımcının yatırımının ekonomik olarak önemli bir azalma olması ya da yatırımının kontrolünü ciddi bir şekilde kaybetmesi durumunu ifade etmektedir. [20]

Örneğin Metalclad v Mexico davasında, Meksika hükümetinin, yabancı yatırımcının projesine onay vermiş ve devamında ise yerel hükümet tarafından işletme izni verilmiştir, bu kapsamda Meksika hükümetinin dolaylı kamulaştırma yaptığına karar verilmiştir. Dolaylı kamulaştırmanın bir alt türü olarak tabir edilen sinsi kamulaştırmada, bir dizi düzenleme ve idari işlemler sonucunda yavaş yavaş yabancı yatırımcının haklarının ve mal varlıklarının zarar görmesi olarak tabir edilebilir.

Bu kapsamda Siemens v Argentina davası sinsi kamulaştırmaya örnektir. ICSID tahkim yargılamasında görülen davada yabancı yatırımcı ile ev sahibi devlet arasındaki sözleşmenin ülkede yaşanan ekonomik kriz sebebiyle feshedilmesi, yapılan uygulamaların feshi gerçekleştiren karara kadar kademeli sürecin bir parçası olarak göz önüne alınmış ve devletin kamulaştırma yaptığına karar verilmiştir. [21]

Dolaylı kamulaştırmanın diğer bir alt türü olan de facto kamulaştırma ise, yabancı yatırımcının mülkiyetine doğrudan müdahale edilmeden, yatırımdan elde edilecek olana yararın ortadan kaldırılması olarak açıklanabilir. Bu kapsamda, Tecmed v. Mexico kararı örnek teşkil etmekte ve devletin tasarrufu ile özel kişiye ait olan malvarlığının üçüncü kişilere aktarılması sonucu, yatırımcının mülkiyetinden yoksul

birakılması ile de facto kamulaştırma yapıldığına karar verilmiştir. [22] Sonuç olarak, Yatırım anlaşmalarının pek çoğunda ev sahibi devletin adil ve hakkaniyetli davranmadığı açıkça kayıt altına alınmıştır. Kamulaştırma ancak uygulanan işlem kamu yararı amacıyla, ayırım yapmadan, usul kurallarına uygun olarak ve karşılığında tazminat ödenilerek yapılması halinde hukuka uygunluğundan bahsedilebilecektir.

Yatırımların Korunması ve Teşviki Anlaşmaları ile belirlenen hükümler çerçevesinde, ev sahibi devlet tarafından gerçekleştirilen kamulaştırma ihtimalinde etkili, yeterli ve makul bir gecikme olmadan yabancı yatırımcıya tazminat ödenmelidir. [23]

4- Yatırım Tahkiminde Uyuşmazlık Çözüm Süreci

Yatırım tahkiminde uyuşmazlık çözüm süreci, yatırımcı ile ev sahibi devlet arasında yaşanan bir ihtilafın uluslararası tahkim yoluyla çözümünü kapsayıp, klasik yargılamalardan farklı olarak esnek, tarafsız ve uluslararası niteliği sahip çözüm yöntemleri bulunmaktadır. Yatırım tahkiminde uyuşmazlıkların çözümü ad hoc ve kurumsal tahkim olarak yürütülebilir. Ad hoc tahkim kısaca, bir tahkim kurumu tarafından yürütülmeyen ve hakemler ile tahkime uygulanacak kulları tarafların seçtiği tahkim yöntemi olup, devlet ve yatırımcıların en çok tercih ettiği kurallardan oluşmaktadır.

Bu alanda sıklıkla UNCITRAL Tahkim Kuralları uygulanmakta olup, taraflarca imzalanan anlaşmalarda UNCITRAL Tahkim Kurallarına yer verilmesi ile uyuşmazlıklar bu kapsamda çözümlenecektir. Kurumsal tahkim ise tahkim yargılamasında kendine has kuralları bulunan ve bir kurum aracılığıyla yürütülen tahkim türü olup, yatırım anlaşmaları ile taraflar, Milletler Ticaret Odası (ICC), Stockholm Ticaret Odası (SCC), Londra Uluslararası Tahkim Merkezi (LCIA) veya ICSID gibi tahkim kurumlarının nezdinde çözebilirler. [24]

Örneğin, yatırım uyuşmazlığı, Merkez'de oluşacak hakem heyeti tarafından ve bir merkezin belirtmiş olduğu kurallar çerçevesinde incelenebileceği gibi UNCITRAL Model kanunu tabi kılınabilecek ya da ICC tahkim uyarınca çözümlenebilecektir. Bu kapsamda, Yatırım uyuşmazlıklarında en çok tercih edilen mekanizma ICSID olup, ICSID sözleşmesi uygulanmaktadır. [25]

Bu çerçevede incelendiğinde, ICSID tahkim, taraflardan birinin devlet olması ve devletleri yargılaması bakımından kamusal özellik göstermekte ve diğer tahkim mekanizmalarından ayrıldığı söylenebilmektedir. ICSID tahkimin ayırt edici özelliklerinden biri de şeffaf olması, bağımsız olması, yatırım uyuşmazlıkları için kurulmuş olması ve son olarak icra kabiliyetine haiz olmasıdır. ICSID Tahkimde, ev sahibi devletin kamu düzeni ve menfaati temel alındığı için şeffaflaşmanın ön planda olması gerektiği savunulmaktadır. [26]

ICSID tahkimi, kuruluş yapısı itibarıyla devletler arasında akdedilmiş bir konvansiyona dayanmaktadır, bu sebeple diğer yatırım tahkimlerinden farklı olarak ICSID' e taraf olan her devlette icra edilebilmektedir. [27]

Nihayetinde, Yabancı yatırımcıların çıkarlarının korunmasının temel amaç olduğu uluslararası yatırım uyuşmazlıklarının çözümünde, yatırım tahkimi yatırımcılara devletin iç hukuk sistemi dışında bağımsız bir yargılama imkânı sunarken, aynı zamanda ev sahibi devletin uluslararası yükümlülüklerini yerine getirme sorumluluğunu da pekiştirmektedir.

5- Türkiye ve Türk Yatırımcılarının Rol Aldığı Uluslararası Yatırım Tahkimi Davaları

Türkiye çok sayıda devletle yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması amacıyla iki taraflı antlaşmalar akdetmiştir. Türk hukuk sistemi, yatırım tahkimi süreçleri kapsamına taraf olduğu uluslararası anlaşmalar yoluyla entegre olmuştur. ICSID nezdinde görülen çeşitli davalarda yer almıştır.

Bu örnekler, Türk hukukunun uluslararası yatırım tahkimiyle etkileşimini ve yabancı yatırımcı ile devlet arasındaki ilişkinin hukuki olarak güvence altına alındığının önemini ortaya koymaktadır.

Örnek bir dava olarak yatırım tahkimi uygulamasına ışık tutan PSEG Global Inc. V. Türkiye ihtilafı, Türkiye'nin ICSID önünde ilk kez taraf olduğu bir dava olup, Türkiye uyuşmazlığı konu faaliyetin bir yatırım teşkil etmediğini; yatırım olduğu kabul edilse dahi söz konusu uyuşmazlığın ilgili yatırımdan doğrudan kaynaklanmadığını ileri sürerek merkezin yargı yetkisini reddetmiştir.

Ancak tahkim heyeti, bu itirazları kabul etmeyerek, ev sahibi devletin yatırımcıya karşı adil ve hakkaniyetli davranma yükümlülüğünü ihlal ettiğine hükmetmiş ve bu nedenle yatırımcı lehine karar vermiştir. [28] Diğer yandan, Türk yatırımcılar da zaman zaman ev sahibi devletlerle yaşadıkları uyuşmazlıkları uluslararası tahkime taşımaktadır.

Yatırım tahkimi alanında önemli örneklerden biri olarak, Karkey Karadeniz v. Pakistan hükümeti arasında görülen ICSID Tahkimi nezdinde görülen uyuşmazlıkta, Pakistan'da ilgili devlet kurumlarının, yatırımcının taraf olduğu sözleşmeden doğan haklarını kamulaştırdığını ve bu suretle Türkiye ile Pakistan arasında akdedilen Yatırım Anlaşması'nın ihlal edildiği iddiası ile yatırım tahkimine başvurmuştur. Tahkim heyeti, yaptığı değerlendirmede Karkey'in yatırıma ilişkin kullanım, faydalanma ve yatırımcının serbestçe transfer etme haklarına yönelik müdahalenin, söz konusu sözleşmeyi geçersiz kılmaya yönelik bir kamulaştırma teşkil ettiğini tespit etmiş ve Pakistan'ının yükümlülüklerini ihlal ettiğine hükmetmiştir. [29]

6- Sonuç

Uluslararası yatırımların artması ile, yabancı yatırımcılar ve ev sahibi devletlerin arasında doğabilecek uyuşmazlıkların çözümünde yatırım tahkimi, temel başvuru mekanizması haline gelmiştir. Bu sistem, özellikle Yatırımların Karşılıklı Korunması ve Teşviki Anlaşmaları aracılığıyla yatırımcılara, ev sahibi devletlerin kamulaştırma ve ayrımcılık gibi uygulamalarına karşı uluslararası düzeyde kabul gören bir koruma sağlamaktadır. Bu yönüyle, yatırım tahkimi, özel hukuk kişilerinin eşit statüde olduğu ticari tahkimden ayrılmaktadır.

Ticari tahkim genellikle iki özel kişi arasında doğan sözleşmesel uyuşmazlıkların çözümünü hedeflerken, yatırım tahkimi kamu gücü kullanan bir devlet ile yabancı bir yatırımcı arasındaki ilişkiye dayanmaktadır. Türkiye bu kapsamda, yatırım tahkiminde hem ev sahibi devlet olarak hem de kendi yatırımcılarının haklarını korumaktadır. Sonuç olarak yatırım tahkimi, devlet egemenliği ile yatırımcı hakları arasında hassas bir denge kurarak, hukuki öngörülebilirlik ve uluslararası yatırım güvenliği açısından hayati bir rol üstlenmektedir.

Detaylı Bilgi için;

[Av. Gülçin Kirci](mailto:Av.Gulcin.Kirci@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Deniz Antepoğlu, "Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Uluslararası Tahkim Yoluyla Çözümü" Yüksek Lisans Tezi, 2021, sayfa 5
2. Ceyla Özkazaç, "Yatırım Tahkiminde Emsal Karar", Yüksek Lisans Tezi, Yıl 2019, sayfa 7
3. Deniz Antepoğlu, "Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Uluslararası Tahkim Yoluyla Çözümü" Yüksek Lisans Tezi, 2021, sayfa 26
4. Ceyla Özkazaç, "Yatırım Tahkiminde Emsal Karar", Yüksek Lisans Tezi, Yıl 2019, sayfa 16
5. Rumeysa Partal, "Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Antlaşmalarında Düzenlenen Adil ve Eşit Davranma Yükümlülüğü", Public and Private International Law Bulletin, Volume, 36, Issue, 2, sayfa 131
6. Dr. Sedat Çal, "Kamu-Özel Hukuk Sarkacında Yatırım Tahkimini Düşünmek", Yıldırım Uler Armağan Kitabı, 2014, sayfa 230
7. Yard.Doç.Dr. İnci Ataman- Figanmeşe "Milletlerarası Ticari Tahkim İle Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar", Public and Private International Law Bulletin, Volume 31, Issue 1, sayfa 93
8. Deniz Antepoğlu, "Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Uluslararası Tahkim Yoluyla Çözümü" Yüksek Lisans Tezi, 2021, sayfa 87
9. Yard.Doç.Dr. İnci Ataman- Figanmeşe "Milletlerarası Ticari Tahkim İle Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar", Public and Private International Law Bulletin, Volume 31, Issue 1, sayfa 103
10. Yard.Doç.Dr. İnci Ataman- Figanmeşe "Milletlerarası Ticari Tahkim İle Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar", Public and Private International Law Bulletin, Volume 31, Issue 1, sayfa 95
11. Yard.Doç.Dr. İnci Ataman- Figanmeşe "Milletlerarası Ticari Tahkim İle Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar", Public and Private International Law Bulletin, Volume 31, Issue 1, sayfa 139
12. Yard.Doç.Dr. İnci Ataman- Figanmeşe "Milletlerarası Ticari Tahkim İle Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar", Public and Private International Law Bulletin, Volume 31, Issue 1, sayfa 142
13. Yard.Doç.Dr. İnci Ataman- Figanmeşe "Milletlerarası Ticari Tahkim İle Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar", Public and Private International Law Bulletin, Volume 31, Issue 1, sayfa 120
14. The ICSID Caseload- Statistics Issue 2025-1, sayfa 7
15. Yard.Doç.Dr. İnci Ataman- Figanmeşe "Milletlerarası Ticari Tahkim İle Yatırım

Tahkimi Arasındaki Farklar", Public and Private International Law Bulletin, Volume 31, Issue 1, sayfa 132

16. Deniz Antepoğlu, "Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Uluslararası Tahkim Yoluyla Çözümü" Yüksek Lisans Tezi, 2021, sayfa 49

17. Yard.Doç.Dr. İnci Ataman- Figanmeşe "Milletlerarası Ticari Tahkim İle Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar", Public and Private International Law Bulletin, Volume 31, Issue 1, sayfa 125

18. Hüseyin Zeynep Erden, "Milletlerarası yatırım hukukunda dolaylı Kamulaştırma", Doktora Tezi, Yıl 2015, sayfa 391

19. Hüseyin Zeynep Erden, "Milletlerarası yatırım hukukunda dolaylı Kamulaştırma", Doktora Tezi, Yıl 2015, sayfa 14

20. Hüseyin Zeynep Erden, "Milletlerarası yatırım hukukunda dolaylı Kamulaştırma", Doktora Tezi, Yıl 2015, sayfa 48

21. Hüseyin Zeynep Erden, "Milletlerarası yatırım hukukunda dolaylı Kamulaştırma", Doktora Tezi, Yıl 2015, sayfa 57

22. Hüseyin Zeynep Erden, "Milletlerarası yatırım hukukunda dolaylı Kamulaştırma", Doktora Tezi, Yıl 2015, sayfa 73

23. Hüseyin Zeynep Erden, "Milletlerarası yatırım hukukunda dolaylı Kamulaştırma", Doktora Tezi, Yıl 2015, sayfa 388

24. Deniz Antepoğlu, "Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Uluslararası Tahkim Yoluyla Çözümü" Yüksek Lisans Tezi, 2021, sayfa 89

25. Ceyla Özkazaç, "Yatırım Tahkiminde Emsal Karar", Yüksek Lisans Tezi, Yıl 2019, sayfa 31

26. Deniz Antepoğlu, "Uluslararası Yatırım Uyuşmazlıklarının Uluslararası Tahkim Yoluyla Çözümü" Yüksek Lisans Tezi, 2021, sayfa 90

27. Yard.Doç.Dr. İnci Ataman- Figanmeşe "Milletlerarası Ticari Tahkim İle Yatırım Tahkimi Arasındaki Farklar", Public and Private International Law Bulletin, Volume 31, Issue 1, sayfa 98

28. Mehmet Akif Tunç, "Türkiye'nin Taraf Olduğu ICSID ve İki Taraflı Yatırımların Korunması ve Teşviki Anlaşmaları Çerçevesinde Yatırım Uyuşmazlığı Nedir?", Yüksek Lisans Tezi, 2010, sayfa 124

29. Farruhbek Muminov, "Rus,Çin ve Türk Hukuku Bakımından Doğrudan Yatırımlardan Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü", Doktora Tezi, Mayıs 2020, 133

7545 SAYILI SİBER GÜVENLİK KANUNU HAKKINDA HUKUKİ İNCELEME

1. Giriş

Siber güvenlik, dijitalleşmenin hızla yaygınlaştığı günümüz çağında ulusal güvenliğin ve ekonomik istikrarın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Türkiye, bu alandaki boşluğu doldurmak ve siber tehditlere karşı kapsamlı ve güçlü bir savunma mekanizması oluşturmak amacıyla 7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu'nu 12 Mart 2025 tarihinde kabul etmiştir.

19 Mart 2025 tarihinde Resmî Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Kanun, siber uzaydaki milli gücü korumayı, kritik altyapıları güvence altına almayı ve siber olaylara etkin müdahale edebilmeyi amaçlamaktadır.

Kanun, kamu kurumlarından özel sektöre kadar geniş bir yelpazede siber güvenlik standartlarını belirlerken, aynı zamanda Siber Güvenlik Kurulu gibi yeni bir kurumsal yapının kurulmasına ilişkin esasları düzenlemekle beraber, Kanunun getirdiği cezai hükümler ve idari yaptırımlar, siber güvenlik ihlallerinin önüne geçmek için caydırıcı bir rol üstlenmektedir.

Bu içerikte, 7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu'nun temel amaçları, kapsamı ve hukuki düzenlemeleri incelenecek; Kanunun Türkiye'nin siber güvenlik politikaları, aynı zamanda, Kanunun getirdiği yenilikler konuları ele alınarak, siber güvenlik alanındaki ve gelecekteki hukuki durumlara ışık tutulacaktır.

2. Siber Güvenlik Kanun'un Amacı

7545 Siber Güvenlik Kanunu'nun amacı, Kanunun 1. maddesinde açıklanmıştır. Söz konusu Kanun ile

- Siber uzaydaki milli gücü oluşturan bütün unsurlara yönelik içten ve dıştan tehditleri tespit ve bertaraf etmek,
- Siber olayların muhtemel etkilerini azaltmaya yönelik esasların belirlenmesi,
- Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği bulunmayan kuruluşların Siber saldırılara karşı korunmasını sağlamak,

- Siber Güvenlik Kurulu'nun kurulması ve siber güvenlik stratejilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

3. Kanunun Temel İlkeleri

7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu'nun 4. maddesinde düzenlenen temel ilkeler, Türkiye'nin siber güvenlik politikalarının hukuki çerçevesini oluşturmaktadır. Bu ilkeler devletin siber güvenlik yaklaşımını şekillendiren en temel prensipleri içermektedir:

- Siber güvenlik milli güvenliğin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmiştir.
- Kritik altyapı ve bilişim sistemlerinin korunması, güvenli bir siber uzay oluşturulması temel hedef olarak belirlenmiştir.
- Siber güvenlik çalışmalarının kurumsal bir yapıda, sürekli ve sürdürülebilir şekilde yürütülmesi temel alınmıştır.
- Siber güvenlik tedbirlerinin ürün ve hizmetlerin tüm yaşam döngüsü boyunca uygulanması temel hedef olarak belirlenmiştir.
- Siber güvenlik çalışmalarında öncelikle yerli ve milli ürünlerin tercih edilmesi ilkesi benimsenmiştir.
- Tüm kamu kurumları ile gerçek ve tüzel kişilerin siber güvenlik tedbirlerini alma sorumluluğu düzenlenmiştir.
- Siber güvenlik süreçlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik esas alınmıştır.

- Siber güvenlik politikalarının dinamik bir şekilde sürekli geliştirilmesi öngörülmüştür.
- Nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi ve kapasitenin artırılması hedeflenmiştir.
- Siber güvenlik kültürünün toplum geneline yaygınlaştırılması amaçlanmıştır.
- Tüm bu çalışmaların hukukun üstünlüğü, temel insan hak ve hürriyetleri ile mahremiyetin korunması ilkeleri çerçevesinde yürütülmesi esası kabul edilmiştir.

Söz konusu ilkeler, Kanun'un uygulanmasında yol gösterici nitelikte olup, siber güvenlik alanında atılacak tüm adımların bu prensipler çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

4. Kanun Kimleri Kapsıyor?

Türkiye'nin siber güvenlik alanındaki milli güvenlik stratejilerini ve koruma mekanizmalarını düzenleyen 7545 Sayılı Siber Güvenlik Kanunu, geniş bir yelpazedeki kurum ve kuruluşları ve kişileri kapsamakla beraber Kanun, kritik altyapıları ve hizmet verenleri güvenlik tedbirleri almaya ve belirlenen kurallara uymaya zorunlu kılar.

Kanun, siber uzayda varlık gösteren, faaliyet yürüten, hizmet sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler, ile tüzel kişiliği bulunmayan kuruluşları kapsar.

Ancak Kanun, bazı istisnaları da içermektedir. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu ve Jandarma Teşkilatı, Görev ve Yetkileri Kanunu uyarınca yürütülen istihbarat faaliyetleri ve devlet istihbarat hizmetleri Millî İstihbarat Teşkilâtı kanunu ve Türk Silahlı Kuvvetleri Kanunu bu kapsamın dışında tutulmuştur.

5. Siber Güvenlik Başkanlığı'nın Görevleri

Günümüz dijital çağında, siber güvenlik artık yalnızca bir teknoloji meselesi değil, aynı zamanda millî güvenliğin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Türkiye, bu alandaki eksiklikleri gidermek ve siber tehditlere karşı daha etkin bir savunma mekanizması oluşturmak amacıyla 7545 Sayılı Siber Güvenlik Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur. Bu Kanunla, Siber Güvenlik Başkanlığı önemli yetkilerle donatılarak, ülkenin siber güvenlik politikalarını yönetmekle görevlendirilmiştir. Siber Güvenlik Başkanlığı, Kanunun uygulanması noktasında büyük bir role ve öneme sahiptir. Kanunun 5. maddesinde Siber Güvenlik Başkanlığının görevleri belirtilmiştir. Bu kapsamda Siber Güvenlik Başkanlığının görevleri;

5.1. Siber Dayanıklılığın Arttırılmasına Yönelik Faaliyetlerin Belirlenmesi ve Uygulanması

Siber Güvenlik Başkanlığı'nın en temel görevlerinden biri, siber dayanıklılığın arttırılmasına yönelik faaliyetler yapmaktır. Bu kapsamda;

- Siber saldırılara karşı korunma ve siber saldırıların tespiti için faaliyet yürütür.
- Muhtemel saldırıların önlenmesi ve etkilerinin azaltılmasında veya ortadan kaldırılmasına yönelik faaliyetler yürütür.
- Kamu kurum ve kuruluşları için siber güvenlik tedbirlerinin alınmasını sağlar.
- Zafiyet analizleri ve sızma testleri yaparak güvenlik açıklarını tespit eder.
- Kritik altyapıları belirler ve bu sistemlerin siber saldırılara karşı dayanıklılığını artırır.

Bu çalışmalar, Türkiye'nin siber saldırılara karşı proaktif bir savunma geliştirmesine yardımcı olup bu çalışmalar neticesinde olası bir siber saldırı durumunda, hizmet kesintileri en aza indirilebilecektir.

5.2. Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (SOME) Kurmak ve Yönetmek

Siber saldırılar anlık olarak gerçekleşebilir ve hızlı müdahale gerektirir. Siber Güvenlik Başkanlığı;

- Siber Olaylara Müdahale Ekipleri (SOME) kurar ve bu ekiplerin eğitimlerini koordine eder.
- Siber tatbikatlar düzenleyerek, kurumların acil durum hazırlıklarını test edip siber olaylara müdahale kabiliyetlerini ölçer.
- Yurt dışındaki SOME'lerle iş birliği yaparak bilgi paylaşımını sağlar.

Bu ekipler, siber saldırıların etkilerini en kısa sürede ortadan kaldırmak için çalışır.

5.3. Siber Güvenlik Standartları ve Sertifikasyon

Siber Güvenlik Başkanlığı, siber güvenlik alanına ilişkin standartları hazırlarken siber güvenlik alanına ilişkin yazılım, ürün, donanım hizmetlerine yönelik test ve sertifikasyon işlemleri yürüterek ilgili kurumlar ile koordineli olarak çalışır.

5.4. Denetim ve Yaptırımlar

Kanuna uyumun sağlanması için Siber Güvenlik Başkanlığı geniş denetim yetkilerine sahiptir. Bu doğrultuda, Siber Güvenlik Başkanlığı;

- Kamu kurumları ve kritik altyapı işletmecilerinin siber güvenlik önlemlerini denetler.
- Mevzuata aykırı hareket edenlere, denetim sonucuna göre yaptırım uygular.

Bu denetimler, siber güvenlik kurallarının etkin bir şekilde uygulanmasını garanti altına alır.

6. Siber Güvenlik Başkanlığının Yetkileri

Siber Güvenlik Başkanlığı, 7545 sayılı Kanun'un 6. maddesinde belirtilen yetkiler çerçevesinde faaliyetlerini yürütür. Başkanlığın yetkileri şunlardır:

6.1. Siber Saldırılarına Yönelik Tedbir

Siber saldırılara karşı korunması ve caydırıcılık için gerekli tedbir ve önlemleri alır. Bu kapsamda, bilişim sistemlerine yazılım ve donanım ürünlerinin kurulumunu sağlayıp bu ürünler tarafından üretilen veri

ve log kayıtlarını toplayıp değerlendirebilir.

6.2. Siber Olaylara Müdahale, Log Kayıtlarını Toplama ve Değerlendirme Yetkisi

Siber olaya maruz kalanlara yerinde ve uzaktan siber olay desteği sağlanırken siber uzayda bulunan log kayıtlarını toplamak, saklamak ve değerlendirmek ve bu kayıtlar hakkında rapor hazırlayarak ilgili kurumlarla paylaşmak Siber Güvenlik Başkanlığı'nın yetkisi dahilindedir.

6.3. Personel Tefriki ve Uluslararası İlişkiler

Bakanlıklar ve diğer kamu kurumlarıyla koordineli olarak ihtiyaç halinde personel tefrik edip Uluslararası kuruluşlar ve ülkelerle ilişkiler yürütmek, bilgi alışverişinde bulunmak ve ülkeyi temsil etme yetkisine haizdir.

6.4 Denetim ve Yetkilendirme Yetkisi

7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu'nun 8. maddesi, Siber Güvenlik Başkanlığı'na geniş kapsamlı denetim yetkileri tanımakla beraber Siber Güvenlik Başkanlığı'na etkin bir denetim mekanizması sunmaktadır. Söz konusu madde uyarınca, Başkanlık; Kanun kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerin siber güvenlikle ilgili faaliyetlerini denetleme yetkisine haizdir.

Denetim sürecinde Başkanlık, uygulama esaslarını belirler. Teknik inceleme faaliyeti Başkanlık personeli ile gerçekleştirilebileceği gibi, Başkanlık tarafından görevlendirilen bağımsız denetçi veya kuruluşlar vasıtasıyla da yapılabilir.

Denetim faaliyetleri, Başkanlık tarafından öncelik ilkeleri ile risk değerlendirmelerine dayalı bir program dahilinde gerçekleştirilir.

Gereklik hallerinde, program dışı denetimler de yapılabilir. Denetim sırasında; elektronik verilerin incelenmesi, dijital kopyaların alınması, sistem ve altyapıların fiziki kontrollerinin yapılması söz konusu olabilir.

Denetimle görevlendirilenler bu süreçte gerekli teknik altyapıyı sağlamak ve denetime elverişli ortamı sağlamakla yükümlüdür.

Milli güvenlik veya kamu düzeni, suç işlenmesinin veya siber saldırılara engel olunması amacıyla, hâkim kararıyla veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle bilişim sistemlerine el konulabilir, veri kopyaları alınabilir ve konutta, iş yerinde, kamuya açık olmayan kapalı alanlarda arama işlemleri gerçekleştirilebilir.

7. Siber Güvenlik Kurulu

Siber Güvenlik Kurulu, Türkiye'nin siber güvenlik politikalarını belirlemek ve koordinasyonu sağlamak amacıyla oluşturulmuş olup kurul, Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Adalet Bakanı, Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı, Milli Savunma Bakanı, Sanayi ve Teknoloji Bakanı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Millî İstihbarat Teşkilâtı Başkanı, Savunma Sanayii Başkanı ve Siber Güvenlik Başkanından oluşmaktadır. Kurula, Cumhurbaşkanının katılmadığı hallerde Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlık etmektedir. Kurulun görevleri madde 9 da açıkça sıralanmıştır.

Buna göre kurulun temel görevleri; Siber güvenlik politikalarını, stratejilerini ve eylem planlarını belirlemek ve bu işlemlere yönelik kararlar almak, kritik altyapı sektörlerini tanımlamak, siber güvenlik alanına yönelik teknoloji yol haritalarını onaylamak, siber güvenlik alanındaki insan kaynağının geliştirilmesine yönelik karar almaktır. Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle komisyon ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esasları belirlenir. Siber Güvenlik Kurulu, siber güvenlikle ilgili kararların ulusal güvenlik perspektifiyle ve yetkili mercilerin koordinasyonu ile alınmasını sağlayarak, Türkiye'nin siber alandaki direncini artırma amacıyla hareket eder.

8. Cezai Hükümler ve İdari Para Cezalarının Uygulanması

7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu, Türkiye'nin siber güvenlik alanındaki yetkinliğini güçlendirmeyi ve siber tehditlere karşı etkin ve kararlı bir mücadele mekanizması oluşturmayı hedef ve amaç edinmiştir. Bu husus bakımından Kanun'un 16. maddesi, ihlaller karşısında caydırıcılığı sağlamak ve hukuki güvenliği tesis etmek amacıyla cezai yaptırımlar ve idari para cezaları öngörmektedir.

Bu madde, Kanun'un uygulanmasına verilen önemin ve kanunun uygulanması noktasındaki kararlılığın en somut göstergelerinden biridir; zira siber güvenlik ihlalleri-

nin yol açabileceği milli güvenlik riskleri ve kamu düzenine yönelik tehditler dikkate alınarak, bir yaptırım uygulanması benimsenmiştir. Madde 16'ya göre, siber güvenlikle ilgili görev ve yetkileri kötüye kullanma, kritik altyapılara yönelik ihmalkâr davranışlar, veri ihlalleri ve siber saldırılar gibi eylemler, hapis cezaları ve ağır idari para cezalarıyla karşılık bulmaktadır. Bunlar;

- **Yetkili mercilere bilgi ve belge veremeyenler veya denetime engel olanlar için** 1-3 yıl hapis ve 500-1.500 gün adli para cezası,
- **Onay, izin ve yetki almaksızın faaliyet yürütenler için** 2-4 yıl hapis ve 1.000-2.000 gün adli para cezası,
- **Sır saklama yükümlülüğünü ihlal edenler için** 4-8 yıl hapis cezası,
- **Kurumsal verileri, kişilerin veya kurumların izni almaksızın ücretli veya ücretsiz şekilde erişime açanlar için** 3-5 yıla kadar hapis cezası,
- **Halk arasında endişe, korku ve panik yaratmak ya da kurumları veya şahısları hedef göstermek amacıyla siber güvenlikle ilgili gerçeğe aykırı içerik oluşturanlara veya yayanlara** 2-5 yıla kadar hapis cezası
- **Türkiye'nin siber varlıklarına yönelik saldırı düzenleyenler için** 8-12 yıl hapis cezası,
- **Siber saldırı neticesinde elde ettiği her türlü veriyi siber uzayda yayan, başka bir yere gönderen veya satışa çıkaranlar için** 10-15 yıla kadar hapis cezası verilir
- **Kamu görevlilerinin suç işlemesi, halinde 1/3 oranında birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde yarı oranında örgütün faaliyet çerçevesinde işlemesi halinde** 2 katına kadar cezalar arttırılır.
- **Görev ve yetkilerini kötüye kullananlara veya görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle veri ihlali yaşanmasına sebebiyet verenler için** 1-3 yıla kadar hapis cezası,
- **7. nci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerindeki görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyenler için** 1.000.000 Türk lirasından 10.000.000 Türk lirasına kadar, 18 inci maddedeki görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyenler için ise 10.000.000 Türk lirasından 100.000.000 Türk lirasına kadar idari para cezası,
- **8 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki yükümlülüklerini yerine getirmeyenler için**, 100.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar, bu yü-

kümlülüklerin ticari şirketlerce yerine getirilmemesi halinde 100.000 Türk lirasından az olmamak üzere bağımsız denetimden geçmiş yıllık finansal tablolarında yer alan brüt satış hasılatının yüzde 5'ine kadar idari para cezası verilir.

Sonuç olarak Madde 16, hem bireyler hem de kurumlar nezdinde siber güvenlik kurallarına uyulmasını teminat altına alan, kapsamlı ve caydırıcı bir hukuki çerçeve sunmaktadır.

9. Sonuç

7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu, Türkiye'nin dijital dönüşüm sürecinde siber güvenliği stratejik bir öncelik haline getiren kapsamlı bir düzenlemedir. 19 Mart 2025 tarihinde yürürlüğe giren Kanun, siber tehditlere karşı ulusal bir savunma mekanizması oluşturmayı, kritik altyapıları korumayı ve siber güvenlik politikasının toplum genelinde yaygınlaştırmayı ve bilinirliğini arttırmayı hedeflemektedir. Kanun kapsamında oluşturulan Siber Güvenlik Başkanlığı ve Siber Güvenlik Kurulu, politika belirleme, koordinasyon ve denetim süreçlerini yöneterek milli bir siber güvenlik yapısını inşa etmektedir.

Kanun'un getirdiği ağır cezai yaptırımlar ve idari para cezaları, düzenlemelerin etkin şekilde uygulanmasını teminat altına alırken, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına yönelik ilkeler ile hukuki denge sağlanmaya çalışılmıştır. Siber güvenliğin milli güvenliğin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edildiği söz konusu düzenleme ile Türkiye'nin dijital ege-menliğini güçlendirmeye yönelik önemli bir adım atılmıştır.

Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin düzenlemeler, bir yıl içinde yürürlüğe girecek olup söz konusu düzenlemeler yürürlüğe girinceye kadar mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanacaktır. Kanun'un etkin bir şekilde uygulanması, uygulama sürecindeki kararlılık, kurumlar arası iş birliği ve toplumsal farkındalıkla doğrudan ilişkili olacaktır.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Berre Sahin](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. 7545 Sayılı Siber Güvenlik Kanunu, Resmî Gazete, 19 Mart 2025

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ’NİN 03.03.2025 TARİHLİ BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ KARARLARI ARASINDAKİ UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİNE DAİR KARARI!

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 2025/616 E., 2025/1428 K. sayılı 03.03.2025 tarihli, Bölge Adliye Mahkemeleri Kararları Arasındaki Uyuşmazlığın Giderilmesi İstemine Dair Kararında; taşıma ilişkisine dayalı, taşıyıcı, sürücü ve sigorta şirketleri aleyhine açılan tazminat davalarının birlikte tüketici mahkemesinde görülüp görülemeyeceği hususu incelenmiştir.

Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından; taşıma ilişkisine dayalı, taşıyıcı, sürücü ve sigorta şirketleri aleyhine açılan tazminat davalarının birlikte tüketici mahkemesinde görülüp görülemeyeceği hususunda, Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 4, 5, 13. Hukuk Dairelerinin kesin nitelikteki kararları arasında farklılık bulunduğu belirtilerek farklı uygulamaların giderilmesi için gereğinin yapılması talep edilmiştir.

Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesi’nin başvurusu neticesinde, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin vermiş olduğu 03.03.2025 tarihli karar aynen;

“Taşıma ilişkisine dayalı, birden çok kişi aleyhine, ihtiyari dava arkadaşlığı şeklinde açılan davalarda, davalılardan biri yönünden tüketici mahkemesi, diğeri yönünden ticaret mahkemesinin görevli olduğu durumda, davaların birlikte tüketici mahkemesinde mi, yoksa ayrı ayrı görevli mahkemelerde mi görülmesi gerektiği noktasında toplanan uyuşmazlıkta, temel ilişki olan taşıma sözleşmesinin TKHK kapsamında kalması, ihtiyari dava arkadaşlığı, usul ekonomisi ve özellikle müteselsil sorumluluk ilkesi gözetilerek davaların birlikte TÜKETİCİ MAHKEMESİNDE GÖRÜLMESİNİN GEREKTİĞİNE” şeklindedir.

Kaynak: <https://karararama.yargitay.gov.tr/>

ÖDEME VE ELEKTRONİK PARA SEKTÖRÜNDE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI- NA İLİŞKİN İYİ UYGULAMALAR REHBERİ YAYIMLANDI!

11.04.2025 tarihinde Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Türkiye Ödeme ve Elektronik Para Kuruluşları Birliği ile iş birliği içerisinde çalışarak hazırlanan Ödeme ve Elektronik Para Sektöründe Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin İyi Uygulamalar Rehberi’ni kamuoyuna duyurmuştur.

Rehber ile, elektronik para sektöründe faaliyet gösteren kuruluşların ve beraberindeki veri sorumlusu sıfatını taşıyanların Kişisel Verileri Koruma Kanunu’na ve ilgili mevzuata uygun hareket etmelerine, uyum içerisinde kişisel verilerin işleme ve aktarım işlemlerini gerçekleştirebilmelerine yol göstermek amaçlanmıştır.

Rehber’in ana başlıkları; amaç ve kapsam, veri sorumlusu ile veri işleyen, ilgili kişi, işlenen kişisel veriler, genel ilkeler, kişisel verilerin işlenme şartları, kişisel verilerin aktarımı, veri sorumlusunun yükümlülükleri, veri güvenliği şeklinde olup rehber içerisinde sektördeki kişisel veri işleme ve aktarım işlemlerine yönelik açıklama ve örneklerle yer verilmiştir.

Kaynak: <https://kvkk.gov.tr/Icerik/8286/Odeme-ve-Elektronik-Para-Sektorunde-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Iliskin-Iyi-Uygulamalar-Rehberi>

BASIN İŞ KANUNU UYARINCA KIDEM TAZMİNATI

Basın mensuplarının kıdem tazminatı hakkı, 5953 sayılı Basın İş Kanunu kapsamında düzenlenmiştir. Kanunun 6. maddesi ile, gazetecilerin hangi şartlarda kıdem tazminatına hak kazanacağı düzenlenmiş olup söz konusu maddenin bir kısmı Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi iptal kararı ile Basın İş Kanunu kapsamında yer alan işçileri ile diğer işçiler arasındaki aleyhe farklılık düzeltilmiş olup işbu makale ile Basın İş Kanunu kapsamında değerlendirilen işçiler ve ilgili kanun uyarınca kıdem tazminatına hak kazanılması şartları incelenecektir.

1. Basın İş Kanunu'nun Uygulama Alanı

Basın İş Kanunu'nun uygulama alanı Kanun'un 1. Maddesi ile belirlenmiştir. İlgili madde metni;

"Kanunun şümülü:

Madde 1 – (Değişik: 4/1/1961 - 212/1 md.)

Bu Kanun hükümleri Türkiye'de yayınlanan gazete, internet haber siteleri, internet haber siteleri ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunundaki "işçi" tanımı şümülü haricinde kalan kişilerle bunların işverenleri hakkında uygulanır.[2]

Bu Kanunun şümülüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir."

şeklinde. Madde metnine göre Basın İş Kanunu kapsamında değerlendirmek için öncelikle Basın İş Kanunu kapsamına giren bir işyerinde çalışıyor olunması, her türlü fikir ve sanat işinde çalışılması ve iş sözleşmesine tabi olunması gerekmektedir.

Basın İş Kanunu m.1'e göre aranan ilk şart, gazetecinin Türkiye'de yayınlanan gazete veya süreli yayınlarda veya haber ve fotoğraf ajanslarında çalışması gerekmektedir.

Yayının Türkiye'de yapılıyor olması şartı öğretide;

"Basın İş Kanunu'nda "Türkiye'de yayınlanma" ifadesinden ne anlaşılması gerektiği belirtilmemiş olmasına rağmen bunu yayının Türkiye'de basılması ve ortaya çıkması şeklinde anlamak gerekir.

Öğretide isabetli olarak ifade edildiği üzere, internet haber siteleri yönünden "Türkiye'de yayınlanma" ifadesinin aranması gerekli değildir." [1]

şeklinde ifade edilmektedir. Bu kapsamda internet yayımları açısından "Türkiye'de yayınlanma" gibi bir kısıtlamanın bulunmadığının kabulü mümkündür.

İşyeri kapsamında değerlendirilebilecek diğer bir konu irtibat bürolarının durumu. Yabancı haber ajanslarının Türkiye irtibat bürolarında çalışan gazeteciler açısından durumun değerlendirilmesi gerekmektedir. Yargıtay kararları uyarınca irtibat bürosunda çalışan gazetecilerin, irtibat bürosuna husumet yönetilebileceği

ve iş sözleşmesinin Basın İş Kanunu kapsamında kaldığı kabul edilmiştir [2].

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun m.23 uyarınca radyo ve televizyon kuruluşlarındaki haber biriminde çalışanlar da Basın İş Kanunu kapsamında gazeteci olarak kabul edilmiştir.

Bu kapsamda değerlendirilen işyerinde çalışmak Basın İş Kanunu kapsamında işçi sayılmak için yeterli olmayıp ayrıca iş sözleşmesi kapsamında yapılan işin, fikir ve sanat işi kapsamında kalması gerekmektedir. Yapılan işin, fikir sanat işi olarak değerlendirilmemesi durumunda Basın İş Kanuna dahil olunması mümkün olmayacaktır.

Gazeteci sayılmak için, Basın Kartı Yönetmeliği uyarınca basın kartı sahibi olmak zorunlu ve yeterli değildir. Gazeteci sayılmak için herhangi bir yere kayıt zorunluluğu bulunmamaktadır önemli olan yapılan işin niteliğidir.

Kanun uyarınca son şart ise taraflar arasında iş sözleşmesi bulunması gerekliliğidir. Gazeteci ile işvereni arasında kurulan basın iş sözleşmesi her iki tarafa borç yükleyen, bağımlı hukuki ilişki kuran devamlı bir sözleşmedir. Gazeteci, işverenine bağımlı olarak iş görme, işveren ise gazeteciye ücret ödeme borcu altına girmektedir.

Sayılan şartların birlikte sağlanması durumunda işçi Basın İş Kanunu kapsamında gazeteci olarak değerlendirilecektir.

2. Basın İş Kanunu Madde 6 Uyarınca Kıdem Tazminatı Şartları

Gazetecinin hangi şartların sağlanması durumunda kıdem tazminatına hak kazanacağı Kanunun 6. Maddesi ile düzenlenmiştir. Madde metni;

“Akdin işveren tarafından feshi ve kıdem tazminatı

MADDE 6

Meslekte en az beş yıl çalışmış olan gazetecilere kıdem hakkı tanınır. (İptal fıkra: Anayasa Mahkemesinin 4/5/2023 Tarihli ve E: 2021/62, K: 2023/89 Sayılı Kararı ile.)

Kıdem, hakkı gazetecinin mesleğe ilk giriş tarihinden itibaren hesaplanır. Akdin feshi halinde gazeteci, bu süreye göre hesaplanacak tazminatı almaya hak kazanır. Birinci maddenin şümulüne giren bir işyerinde işverenle arasındaki hizmet münasebeti bir veya müteaddit mukaveleye istinaden fasilasız olarak en az beş yıl sürmüş olan gazetecinin işine son verilmesi, yapılacak yazılı ihbardan itibaren üç ay geçtikten sonra muteber olur. Beş seneden az hizmeti olanlar için bu ihbar müddeti bir aydır. İhbar müddetinin son günü olan tarih tazminata esas tutulur ve yıllık izin-den sayılmaz.

Gazeteci yıllık iznini kullanmamışsa, işine son verilmesi halinde, izin müddetine ait ücreti kendisine peşin olarak verilir. Hizmetine bu madde hükümlerine göre son verilen gazeteciye feshi ihbar edilen mukavelelerin taallük ettiği her hizmet yılı veya kusuru için, son aylığı esas itihaz olunmak suretiyle her yıl için bir aylık ücreti miktarında tazminat verilir. Ancak, yıllık hizmetin altı aydan az kısmı nazara alınmaz, ilk mukavele yılında bu miktar hesaplanmaz. (İptal ikinci cümle: Anayasa Mahkemesinin 4/5/2023 Tarihli ve E: 2021/62, K: 2023/89 Sayılı Kararı ile.)

Bir defa kıdem tazminatı alan gazetecinin kıdemi, yeni işine girişinden itibaren hesaplanır. Ancak, buna aykırı olarak işverenle gazeteci arasında yapılacak mukavele muteberdir. İşverenin maddi imkânsızlık sebebiyle gazetecinin tazminatını bir defada ödeyememesi halinde, tediye en çok dört taksitte yapılır ve bu taksitlerin tamamının süresi bir yılı geçemez Ancak bu bölünme o iş yerinin mali vergisini tahakkuk ettiren maliye şubesinin, müessesenin zarar etmekte olduğu kararı üzerine yapılabilir.”

şeklindedir. Söz konusu maddenin birinci fıkrası ile altıncı fıkrasının ikinci cümlesi Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararı öncesi dönemde, gazetecilerin kıdem tazminatına hak kazanabilmesi için 5 yıl çalışması gerekmekte olup ayrıca kıdem tazminatına hak kazanmaları durumunda da hesaplamaya artık süreler dahil edilmemektedir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile gazeteciler aleyhine olan söz konusu farklılık ortadan kaldırılmış bulunmaktadır. Söz konusu birinci fıkranın iptali ile gazetecilerin kıdem tazminatına hak kazanmaları için gereken kıdem süresinin, 1475 Sayılı İş Kanunu madde 14 düzenlemesine tabi olduğu kabul edilmektedir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı ile Basın İş Kanunu kapsamında kalan işçiler açısından da 1475 Sayılı İş Kanunu madde 14 düzenlemesi ile paralel şekilde artık süreler de kıdem tazminatı hesaplamasına dahil edilmektedir.

Bu doğrultuda gazetecinin bir yıllık kıdeminin bulunması durumunda kıdem tazminatına hak kazanacaktır. Kıdem süresi, Basın İş Kanunu madde 6/2 uyarınca gazetecinin mesleğe ilk giriş tarihinden itibaren hesaplanmaktadır. Bir yıllık kıdemi bulunan gazetecinin iş sözleşmesi; işveren tarafından haksız şekilde feshedildiğinde veya gazeteci tarafından haklı nedenle feshedildiğinde kıdem tazminatı hakkı doğmaktadır.

3. Sonuç

Anayasa Mahkemesinin 4/5/2023 Tarihli ve 2021/62 Esas, 2023/89 Karar Sayılı Kararı ile Basın İş Kanunu kapsamında kalan işçiler açısından aleyhe olan düzenleme iptal edilmiş ve gazetecilerin İş Kanunu kapsamında dahil işçiler ile benzer şartlar uyarınca kıdem tazminatına hak kazanmasına imkan sağlanmıştır.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Tuğbanur Akyıldız](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Basın İş Kanunu'nda Kıdem Tazminatı Hakkı: Anayasa Mahkemesi'nin İptal Kararına İlişkin Bir Değerlendirme, Sevde Bulun Tokkaş
2. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi E. 2023/15060 K. 2023/12580 T. 21.9.2023

GAZETECİNİN BİR YILLIK KIDEMİNİN BULUNMASI DURUMUNDA KIDEM TAZMİNATINA HAK KAZANACAKTIR.

KIDEM SÜRESİ, BASIN İŞ KANUNU MADDE 6/2 UYARINCA GAZETECİNİN MESLEĞE İLK GİRİŞ TARİHİNDEN İTİBAREN HESAPLANMAKTADIR.

BİZDEN HABERLER

D U Y U R U

ÖZGÜN HUKUK'UN LİDERLİĞİNDE MOKA UNITED TURAN TEKNOLOJİ'DE ÇOĞUNLUK HİSSELERİNİN SAHİBİ OLDU!

Özgün Hukuk olarak, Türkiye'nin en büyük yerli ödeme hizmetleri ve elektronik para kuruluşlarından Moka United Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşu A.Ş., Forbes Türkiye tarafından Türkiye'nin 50 girişimi arasında gösterilen Turan Teknoloji Anonim Şirketi'ne ait payların bir kısmını devralmıştır. Bu devre ilişkin Rekabet Kurumu nezdindeki izin sürecini başarıyla tamamladığını duyurmaktan mutluluk duyuyoruz.

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde gerçekleştirilen bu işlem, Türkiye'de hızla gelişen fintech sektöründe stratejik bir yapı değişikliğine işaret etmekle kalmayıp Türkiye'nin teknoloji yatırımları ekosistemi için belirleyici bir an olma niteliğini taşıyor.

Özgün Hukuk olarak bu önemli sürecin rekabet izin başvurusunu yapmış ve başarıyla sonuçlandırmış olmaktan gurur duyuyoruz.

Başta müvekkilimiz olmak üzere tüm paydaşları tebrik ediyor; bu stratejik adımın sektördeki başarıyı daha da artırmasını diliyoruz.

Sülün Sok. No: 8
1. Levent
Beşiktaş/İstanbul

ÖZGÜNLAW
PROTECTING YOUR INTERESTS

YASAL SÜRESİ İÇERİSİNDE FATURA DÜZENLENMEMESİNİN SONUÇLARI

1. Giriş

“Fatura, vergi mükelleflerinin ticari defterlerine geçireceği kayıtlarının belgelye bağlanmasını sağlayan ticari vesikalarından birisidir. Fatura, faturanın düzenlenmesini sağlayan taraflar arasındaki akdi ilişkinin unsurlarını içeren malın satıldığını, işin yapıldığını, menfaatin sağlandığını; bunların karşılığında bedelin ödenip ödenmediğini ve taraflar arasındaki akdi ilişkiyi ispat etmeye yarayan yazılı ticari vesikadır.” [1]

2013 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun 229. maddesinde faturanın tanımı yapılmış olup buna göre, *“Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır.”*

VUK m. 231 uyarınca ise faturanın malın teslimi ve hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami yedi gün içerisinde düzenlenmesi gerekmektedir. 7 gün içerisinde fatura düzenlenmemesi halinde fatura hiç düzenlenmemiş sayılmaktadır. Vergi Usul Kanunu dışında Türk Ticaret Kanunu da faturaya ilişkin düzenlemeler içermekte olup faturaya itiraz süresine ilişkin 21. madde önemlidir. TTK m. 21/2’ye göre, fatura alan kişi aldığı tarihten itibaren sekiz gün içerisinde faturanın içeriği hakkında bir itirazda bulunmamışsa bu içeriği kabul etmiş sayılır.

2. Süresi İçerisinde Fatura Düzenlenmemesinin Sonuçları

Yukarıda değinildiği üzere yedi gün içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılmaktadır. İşbu durum VUK m. 353 kapsamına girmekte olup bazı

yaptırımlar mevcuttur. Özel usulsüzlükler ve cezaları başlığında altında düzenlenen

“a) Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması” başlıklı Vergi Usul Kanunu’nun 353. maddesinin ilk fıkrası,

“Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dâhil olmak üzere, verilmesi ve alınması icabeden fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzlarının verilmemesi, alınmaması, düzenlenen bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi, bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken Maliye Bakanlığınca belirlenen zorunlu haller hariç olmak üzere kâğıt olarak düzenlenmesi ya da bu Kanunun 227, 231 ve 234 üncü maddelerine göre hiç düzenlenmemiş sayılması halinde; bu belgeleri düzenlemek ve almak zorunda olanların her birine, her bir belge için bir takvim yılı içinde ilk tespitte 10.000 (14.000 TL) Türk lirasından, sonraki tespitlerde Kanuna bağlı 2 sayılı cetvelde yer alan tutarlardan aşağı olmamak üzere bu belgelere yazılması gereken meblağın veya meblağ farkının %10’u nispetinde özel usulsüzlük cezası kesilir...” şeklinde-

Madde 353 uyarınca, faturanın yedi gün içerisinde düzenlenmesi gerektiğini aksi halde faturanın hiç düzenlenmemiş sayılacağını belirten 231. maddeye aykırı davranılması halinde faturayı düzenlemek ve almak zorunda olanların her birine, her bir belge için özel usulsüzlük cezası kesilmektedir. Sonraki tespitlerde ise fatura üzerinde yazılması gereken meblağın veya meblağ farkının %10’u oranında ceza kesilmektedir. Faturanın malın veya hizmetin teslim tarihinden itibaren yedi gün içeri-

sinde düzenlenmesi gerekmesi dışında, muhasebenin dönemsel ilkeleri gereği mal teslim tarihi ile faturanın aynı dönem içerisinde olması gerekmektedir.

“Örneğin, 28 Eylül günü mal teslim edilmiş ve irsalîye düzenlenmiş ise bu irsalîye ile ilgili fatura 4 Ekim günü değil, en geç 30 Eylül günü düzenlenmelidir.” [2]

Süresi içerisinde düzenlenmemiş faturalar ile ilgili olarak, Danıştay VDDK. E 1999/29 K. 1999/406 T. 24.09.1999 kararı;

“İnşaat deniri ticareti yapan davacı şirketin satışını yaptığı muhtelif inşaat demiri için fatura düzenlemediği saptanmış ve adına 1997 takvim yılı için özel usulsüzlük cezası kesilmiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesinin 1 inci bendinde; verilmesi ve alınması icabeden fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzlarının verilmemesi, alınmaması veya düzenlenen bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi halinde; bu belgeleri düzenlemek ve almak zorunda olanların her birine, bu belgelere yazılması gereken meblağın % 10’u nispetinde özel usulsüzlük cezası kesileceği belirtilmiş, aynı Kanunun fatura nizamı başlıklı 231 inci maddesinin 5 inci bendinde de faturanın malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten azami on gün içinde düzenleneceği, bu süre içinde düzenlenmeyen faturaların hiç düzenlenmemiş sayılacağı kurala bağlanmıştır. Yükümlünün işyerinde 23.1.1997 tarihinde yapılan denetimde 2.1.1997-9.1.1997 tarihleri arasında yedi ayrı müşterisine satışını yaptığı muhtelif inşaat demiri için fatura düzenlemediği saptanmış ve söz konusu faturalar tespit sırasında ve yasada belirlenmiş bulunan on günlük süre geçirildikten sonra düzenlenmiştir. Özel usulsüzlük cezası kesilmesini gerektiren tüm hukuksal nedenlerin gerçekleştiği anlaşıldığından davanın reddi yolundaki ısrar kararında hukuka aykırılık görülmemiştir.” [3] Burada belirtilmelidir ki madde 231/5 düzenlemesindeki "on gün" ibaresi, 25/12/2003 tarihli ve 5035 sayılı Kanunun 48 inci maddesiyle "yedi gün" olarak değiştirilmiştir.

ÖNEMLİ

Danıştay 4. D. 2020/2277 K. 2023/758 K. 16.02.2023 kararı;

“İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: ... Vergi Mahkemesince verilen ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararda; ihtilaf konusu özel usulsüzlük cezalarının dayanağı olan ve olay tarihinde yürürlükte olan 213 sayılı Kanun'un 353/1. maddesinde süresinden sonra düzenlenen faturalar için cezai yaptırım öngörülmediği, başka bir anlatımla olay tarihindeki hâliyle 213 sayılı Kanun'un 353/1. maddesinde, düzenlenmiş olmakla beraber 231. madde uyarınca hiç düzenlenmemiş kabul edilen faturalar için özel usulsüzlük cezası uygulanacağına ilişkin bir ifade bulunmadığı, davacı şirketin ise cezaya esas faturaları düzenlediğinin sabit olduğu anlaşıldığından davacı şirket adına hakediş onay tarihlerinden itibaren yedi günlük süreden sonra fatura düzenlediğinden bahisle 213 sayılı Kanun'un 353/1 maddesi uyarınca kesilen özel usulsüzlük cezalarında hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Belirtilen gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Bölge İdare Mahkemesi kararının özeti: Bölge İdare Mahkemesince; istinaf başvurusuna konu Vergi Mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğu ve davalı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir. Karar verilen Danıştay Dördüncü Dairesince, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüldü: Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.”

şeklinde olup aynı kararın karşı oy görüşü ise;

“213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 353. maddesinin 1. fıkrasında; verilmesi ve alınması icabeden fatura, gider pusulası müstahsil makbuzu ile serbest meslek makbuzlarının verilmemesi, alınmaması veya düzenlenen bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi halinde, bu belgeleri düzenlemek ve almak zorunda olanların her birine, her bir belge için bu belgelere yazılması gereken meblağın veya meblağ farkının %10'u nispetinde

özel usulsüzlük cezası kesileceği, 231. maddesinin 5. fıkrasında ise; 7 gün içinde düzenlenmeyen faturaların hiç düzenlenmemiş sayılacağı hükmü yer almaktadır. Dosyanın incelenmesinden, faturaların hakediş onay tarihinden 7 gün sonra düzenlendiğinin sabit olduğu, bunun üzerine fatura bedelinin % 10'u dikkate alınarak davacı adına özel usulsüzlük cezalarının kesildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, 7 (yedi) gün içinde düzenlenmediği sabit olan faturalara ilişkin olarak, hiç düzenlenmemiş kabul edilmek suretiyle 213 sayılı Kanun'un 353/1. maddesi uyarınca kesilen özel usulsüzlük cezalarında hukuka aykırılık bulunmadığından temyiz isteminin kabulü ile Vergi Dava Dairesi kararının bozulması gerektiği görüşüyle Dairemiz kararına katılmıyoruz.” [4]

şeklinde. Görüldüğü üzere süresi içerisinde düzenlenmeyen faturaların sonuçları hakkında Danıştayın farklı görüşte kararları mevcuttur.

3. Sonuç

Vergi Usul Kanunu m.231 uyarınca bir faturanın yedi gün içerisinde düzenlenmesi gerekmekte olup aksi halde fatura hiç düzenlenmemiş sayılmaktadır. VUK m. 353 uyarınca ise m.231 kapsamında hiç düzenlenmemiş sayılan faturalar bakımından özel usulsüzlük cezası uygulanacaktır. Ancak Danıştayın süresi içerisinde fatura düzenlenmemesine farklı sonuçlar bağlayan kararları mevcuttur. Kimi kararlarda madde 353 uyarınca özel usulsüzlük cezası kesilmesi gerektiği görüşünde iken kimisinde ise her ne kadar VUK m.231 uyarınca yedi gün içerisinde düzenlenmeyen faturaların hiç düzenlenmemiş sayılacağı düzenlenmişse de cezai bir yaptırım öngörmediği sebebiyle özel usulsüzlük kesilemeyeceği görüşündedir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Pelin Yıldız](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Duru, Meltem, Yargıtay Kararları Işığında Fatura, 2020, sf. 13
2. Kumkale, Rüknettin, Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanunu Çerçevesinde Hukuki ve Mali Yönleriyle Fatura, 2021, sf. 62
3. Danıştay VDDK. E 1999/29 K. 1999/406 T. 24.09.1999 kararı
4. Danıştay 4. D. 2020/2277 K. 2023/758 K. 16.02.2023 kararı

ARABULUCULUK-TAHKİM (MED-ARB) KLOZLARINDA HAKEM-ARABULUCU ROLÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Giriş

Geleneksel yargı yollarının karmaşık ve uzun süreçleri, tarafları uyuşmazlıkların daha hızlı, ekonomik ve taraf odaklı yollarla çözülmesine yöneltmiştir. Farklı alternatif çözüm yöntemlerinin bir arada kullanılmasıyla yeni uyuşmazlık çözüm modelleri ortaya çıkmaktadır [1].

İşbu farklı alternatif çözüm yöntemlerinin bir arada kullanılması suretiyle meydana gelen uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden bir tanesi de, arabuluculuk ve tahkimin birleşiminden oluşan Arabuluculuk Tahkim (Med-Arb) modelidir. Med-Arb modelinde taraflar, uyuşmazlığın çözümünü adına öncelikle arabuluculuk yoluna başvurmayı, arabuluculuk sürecinde anlaşmanın sağlanamaması halinde ise tahkime başvurmayı, yani kademeli bir uyuşmazlık çözüm mekanizmasını kararlaştırmaktadır.

Arabuluculuk ve tahkim, bu kapsamda en sık tercih edilen yöntemler arasında yer almakta ve zamanla birbirine entegre edilerek hibrit modellerin gelişmesine öncülük etmektedir. Bu yöntemlerin bir arada kullanıldığı Med-Arb modeli de, uyuşmazlık çözüm sürecine hem esneklik hem de bağlayıcılık kazandırması nedeniyle uygulamada önemli bir yer edinmeye başlamıştır.

Med-Arb sözcüğü, İngilizcede arabuluculuk anlamına gelen “mediation” sözcüğü ile İngilizcede tahkim anlamına gelen “arbitration” sözcüğünün birleştirilmesi ve kısaltılmasıyla elde edilmiştir.

Med-arb olarak adlandırılan arabuluculuk-tahkim yöntemi, uyuşmazlığın arabuluculuk aşamasında çözülmemesi halinde, arabulucunun hakemlik görevini üstlenerek taraflar için bağlayıcı bir karar vermesi esasına dayanır. [2] Bu yöntemin sağladığı en önemli avantajlardan biri, tarafların çözüm sürecini kontrol altında tutarak ilişkilerini koruyabilmeleri ve uyuşmazlıkları daha az maliyetle ve daha kısa sürede çözebilmeleridir. Ancak uygulamada bazı durumlarda, sürecin her iki aşamasında da aynı kişinin görev alması yönünde tercihler yapılmaktadır. Yani bu tercihin yapıldığı durumda, arabuluculuk aşamasındaki arabulucu ile tahkim anlaşmasındaki hakem aynı kişi olmaktadır.

Aynı kişinin hem arabulucu hem de hakem olarak görev yapması, işlemsel ve

rimlilik açısından avantaj sağlasa da; tarafsızlık, gizlilik ve adil yargılanma ilkeleri açısından ciddi riskler barındırmaktadır. Özellikle Arabulucunun, arabuluculuk sürecinde taraflar ve uyuşmazlık hakkında elde ettiği bilgiler sebebiyle tahkim aşamasında tarafsızlığını koruyamaması bu risklerden birisidir. [3]

2. Arabuluculuk, Tahkim Kavramları ve Farkları

Arabuluculuk; tarafsız, bağımsız ve objektif bir üçüncü kişinin yardımıyla tarafların bir araya gelmesini, müzakere etmesini ve böylece kendi çözüm yollarını kendilerinin oluşturmasını amaçlayan, gönüllü esaslara dayalı bir iletişim sürecidir. [4] Geçmişteki olaylara odaklanarak haklı-haksız ayrımı yapmayı hedefleyen yargısal usullerin tersine, arabuluculuk tarafların gelecekteki ortak menfaatlerini esas alarak uyuşmazlığı sona erdirmeyi amaçlar. [5]

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu kapsamındaki arabuluculuğun temel ilkeleri genel olarak; irade serbestisi (gönüllülük), eşitlik, tarafsızlık, bağımsızlık, gizlilik, uyuşmazlığın taraflarca çözülmesidir.

Tahkim ise taraflar arasındaki çekişmeli nitelikteki uyuşmazlıkların çözümünü amaçlayan özel bir yargılama usulüdür. Bu süreçte hakemler, uyuşmazlık konusunda yargılama yetkisini kullanarak olayları değerlendirir, vicdani kanaatlerine göre olguları tespit eder ve ilgili hukuk kurallarını uygulayarak tarafları bağlayan ve kesin nitelikte kararlar verir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 407. maddesi ve devamı ile 4686

sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda tahkimin temel ilkeleri; taraf iradesinin önceliği, hakemlerin kendi yetkileri hakkında karar verebilme yetkisini ifade eden kompetenz-kompetenz ilkesi, taraflar arasında eşitlik, uyuşmazlığın tahkime uygunluğu, usule ilişkin serbesti, hakemlerin bağımsız ve tarafsız olması, yargılamanın gizliliği ile tahkim kararlarının kesin ve bağlayıcı niteliği esaslarına dayanmaktadır.

Arabuluculuk ile tahkim arasındaki en temel fark, taraflara sunulan çözümün niteliğidir. Arabuluculukta nihai karar taraflarca verilirken, tahkimde bu yetki hakemlere aittir. Bu nedenle arabuluculuk daha çok “anlaşma” temelli, tahkim ise “yargılama” temelli bir çözüm yoludur. Arabuluculukta süreç tamamen gönüllülük esasına dayanırken, tahkim tarafların önceden yaptığı bir sözleşmeye dayanır ve hakemin kararı taraflar için bağlayıcıdır.

3. Med-Arb Kavramı

Arabuluculuk ve tahkimin art arda kurulduğu Med-Arb modeli, özellikle tarafların dostane çözüm arzusuyla nihai bağlayıcılığı aynı süreç içinde elde etmeyi hedefledikleri durumlarda tercih edilen bir yöntemdir. Med-Arb modelinde süreç, arabuluculuğa başvuru ile başlanmaktadır. Arabuluculuk süreci neticesinde tarafların anlaşamaması halinde, taraflar uyuşmazlığı tahkim yargılamasına taşır. Uyuşmazlığın tahkime taşınması neticesinde hakem; tarafları bağlayıcı nitelikte bir karar verir. Böylelikle model hem esnek ve taraf odaklı bir ilk aşamayı hem de uyuşmazlığı kesin şekilde sona erdiren bir ikinci aşamayı içermektedir.

Örneğin, FIDIC inşaat sözleşmeleri kapsamında taraflar önce bir uyuşmazlık çözüm kuruluna başvurmakta, ardından arabuluculuk ve tahkim süreçlerine geçmektedir. Bu aşamalı yapı, Med-Arb modelinin çok kademeli çözüm yaklaşımıyla benzerlik göstermektedir.

Modelin uygulamasında farklı türler de gelişmiştir. Bunlar arasında en çok tartışılan yapı, "same neutral" adı verilen ve aynı kişinin hem arabulucu hem de hakem olarak görev yaptığı Med-Arb türüdür. Bu modelin savunucuları, sürecin bütünlüğünün ve verimliliğinin arttığını, tarafların tanıdıkları bir kişiyle süreci sürdürmesinin güven yarattığını ileri sürmektedir.

Ancak aynı kişinin her iki rolde görev alması, özellikle gizlilik ve tarafsızlık ilkeleri açısından ciddi eleştirilere maruz kalmaktadır. Nitekim öğretide bu tür yapılarda, arabuluculuk aşamasında öğrenilen gizli bilgilerin hakem kararını etkileyebileceği, bu durumun ise hem tahkim kararlarının iptaline yol açabileceği hem de sürecin adilliğini zedeleyebileceği belirtilmektedir.

Sonuç olarak, Med-Arb modeli, farklı uyuşmazlık çözüm yöntemlerini sistematik biçimde birleştirerek taraflara hem uzlaşma hem de nihai karar imkânı sunan işlevsel bir yapıdır. Ancak bu yöntemin sağlıklı biçimde uygulanabilmesi için, özellikle arabulucu ve hakem rollerinin ayrılığı, gizlilik ilkesi ve taraf iradesi gibi ilkelerin titizlikle korunması gerekmektedir.

4. Aynı Kişinin Hem Arabulucu Hem Hakem Olması Durumu

Med-Arb yönteminin pratikte en tartışmalı uygulaması, aynı kişinin arabuluculuk ve tahkim süreçlerini birlikte yürütmesidir. "Same neutral" olarak adlandırılan bu modelde, taraflar sürecin başında belirledikleri tarafsız üçüncü kişinin hem arabuluculuk hem de tahkim aşamalarında görev yapmasını kararlaştırırlar.

Same neutral modelinin tercih edilme sebebi, süreçte yer alan kişinin her iki aşamaya da hâkim olması, uyuşmazlığın daha hızlı ve etkili şekilde çözüme kavuşturulmasını sağlamasıdır. Arabuluculuk sürecinde tarafların tutumlarını, ihtiyaçlarını ve uyuşmazlığın temel unsurlarını yakından tanıyan bir kişinin, tahkim aşamasında daha hızlı ve etkin bir şekilde karar alabileceği iddia edilmektedir. Ancak bu avantajlara rağmen, aynı kişinin her iki aşamada görev alması ciddi etik ve hukuki riskler barındırmaktadır. Bu risklerin bazıları sadece taraflar açısından değil, sürecin kamu güveni, kararın geçerliliği ve icrası

açısından da önem arz etmektedir. Risklerden birisi; arabulucunun, arabuluculuk sürecinde uyuşmazlığın temeli ve taraflar hakkında edinmiş olduğu bilgi ve belgeler nedeniyle, tahkim aşamasında hakem olduğunda tarafsız hareket edememesidir. [6]

Tarafların arabuluculuk sürecinde arabulucuyla bireysel görüşmelerde paylaştığı ve karşı tarafın erişiminin olmadığı gizli bilgilerin, tahkim aşamasında hakem olarak görev yapan aynı kişi tarafından dikkate alınarak karar verilmesi risk teşkil eder. Arabulucu-hakem, taraflardan biriyle paylaşılan ve diğer tarafın itiraz veya açıklama getirme imkânına sahip olmadığı bilgilere dayanarak karar verebilir ya da bu bilgileri taraflardan birinin aleyhine kullanabilir. [7]

Aynı kişinin hem arabulucu hem de hakem olması durumundaki bir diğer risk ise, arabulucu-hakemin taraflar üzerindeki etkisini kötüye kullanma olasılığı gündeme gelebilir. Arabuluculuk sürecinin başarısızlıkla sonuçlanması durumunda, aynı kişinin hakem olarak görev yapması halinde, arabuluculuk aşamasında uygun bulunduğu çözümü tahkim sürecinde taraflara empoze etme gücüne sahip olması söz konusu olabilir. [8]

Tüm bu riskler kapsamında tahkim merkezleri de arabulucunun hakem olabilmesi için bu konuyu kendi kurallarında düzenlemişlerdir. Örneğin ISTAC Arabuluculuk-Tahkim (Med-Arb) Kurallarında, aynı kişinin hem arabulucu hem hakem olarak görev yapabilmesi beşinci madde kapsamında açıkça düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, böyle bir atama yalnızca tarafların yazılı ve açık rızasıyla mümkündür. [9] Böylelikle ISTAC, "same neutral" modeline izin vermekte, ancak bu izni tarafların açık ve yazılı onayına bağlamaktadır.

6. Sonuç

Arabuluculuk ve tahkim yöntemlerinin birleşimiyle ortaya çıkan Med-Arb modeli, modern uyuşmazlık çözüm yaklaşımları arasında esnekliği ve etkinliği ile öne çıkan

hibrit bir yapıdır. Med-Arb, tarafların önce arabuluculukla uzlaşmayı denemelerini, uzlaşma sağlanamaması halinde ise tahkim yoluyla bağlayıcı bir çözüme ulaşmalarını sağlar.

Bununla birlikte, aynı kişinin hem arabulucu hem hakem olarak görev aldığı "same neutral" modelinde, tarafsızlık ve gizlilik gibi temel usuli güvencelere yönelik ciddi tartışmalar mevcuttur. Arabuluculuk sürecinde edinilen tek taraflı ve gizli bilgilerin, tahkim sürecinde karar verme sürecini etkileme riski, hem adil yargılanma hakkı hem de kararın iptali bakımından önemli hukuki sonuçlar doğurabilir. Aynı zamanda arabulucunun, daha önce uygun bulunduğu çözüm önerisini hakem sıfatıyla taraflara dayatması tehlikesi, arabuluculuk sürecinin güvenilirliğini zedeleyebilir.

Bu riskler karşısında Med-Arb modelinin sağlıklı şekilde işlemesi, özellikle arabulucu-hakem ayrılığı, tarafların açık rızası ve usuli güvencelerin titizlikle korunmasına bağlıdır. ISTAC gibi tahkim merkezleri bu konuda açık kurallar getirerek uygulamada güvence sağlamaktadır. Sonuç olarak, Med-Arb modeli, doğru yapılandırıldığında ve temel ilkelerle çelişmeyecek şekilde kurgulandığında, taraflara hızlı, esnek ve etkili bir uyuşmazlık çözüm yolu sunma potansiyeline sahiptir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Umut Alperen Öztürk](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. ŞAHİN CEYLAN, Şule: Geleneksel Toplumdan Modern Topluma Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2009, s. 308
2. ÖZBEK Mustafa Serdar, Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, 5. B., Ankara: Yetkin, 2022 s.391
3. Cemile Demir Gökyayla, Arabuluculuk ve Tahkimi Bir Arada İçeren Uyuşmazlık Çözüm Yolu, İstanbul Hukuk Mecmuası, s.594
4. Özbek, a.g.e., 2022, s. 658
5. Beyza Saygın, s.35
6. Gökyayla, a.g.e s.594
7. Gökyayla, a.g.e s.594
8. Gökyayla, a.g.e s.594
9. ISTAC Arabuluculuk-Tahkim Kuralları

İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA GECİKMİŞ İTİRAZ KAVRAMI VE GECİKMİŞ İTİRAZIN KOŞULLARI

1. Gecikmiş İtiraz Kavramı

Türk Hukuk Sistemi içerisinde İcra ve İflas Hukuku'nda hukuki sürecin tarafları ve süreci yürüten icra organları için birtakım süreler öngörülmüştür. Taraflar için ön görülen süreler, hak düşürücü nitelikte olup büyük önem arz etmektedir.

İcra Hukuku içerisinde başlatılan bir takibe yönelik, tarafları etkileyen hak düşürücü sürelerin başında ödeme emrine itiraz süresi gelmektedir. Ödeme emri bakımından, icra organları için ön görülen süre; takip talebinin beraberinde icra dairesinin en geç üç gün içerisinde ödeme emrini düzenlemesi ve borçlu tarafa göndermesi-ne yönelik getirilen süredir.

Taraflara ilişkin öngörülen süre ise, ödeme emrine itiraz süresi olarak karşımıza çıkmaktadır. Borçlu, kendisine tebliğ edilen ödeme emrine genel haciz yoluyla icra takibi bakımından kendisine tanınan yedi günlük süre içerisinde, kambyo senetlerine özgü haciz yoluyla icra takibi bakımından kendisine tanınan beş günlük süre içerisinde itiraz ettiği takdirde takip duracak, yedi günlük süre içerisinde itirazda bulunmadığı takdirde ise söz konusu takip kesinleşecektir. Bilindiği üzere, tahsilat sürecinin devamı için usule uygun tebliğ edilmiş bir ödeme emrinin varlığı şart olup ödeme emrine itiraz kurumu bu sebeple önem arz etmektedir.

Gecikmiş itiraz, icra hukukunda öngörülen sürelerle bir istisna niteliği taşımaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere, ödeme emrine yedi gün içerisinde itiraz edilmediği takdirde takip kesinleşecektir, fakat borçlunun kendisine verilen yedi günlük itiraz süresine riayet edememesi; kendi iradesi dışında, itiraza mâni olacak derecede birtakım etkenler sebebiyle gerçekleşmiş ise kanun koyucu tarafından kendisine gecikmiş itiraz olarak adlandırılan bir yol tanınmıştır.

Gecikmiş itiraz, her ne kadar borçlu için itiraza mâni hallerde düzenlenmiş ise de gecikmiş itirazın öne sürülmesi için de elbet birtakım süreler ve yetkili merciler öngörülmüş, kanun lafzında tanımlanan mâni olma hali Yargıtay kararları ve doktrin görüşleri ile somutlaştırılmıştır.

Gecikmiş itiraz, 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 65. maddesinde "Borçlu kusuru olmaksızın bir mani sebebiyle müddeti içinde itiraz edememiş ise paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar itiraz edebilir.

Ancak borçlu, maninin kalktığı günden itibaren üç gün içinde, mazeretini gösterir delillerle birlikte itiraz ve sebeplerini ve müstenidatını bildirmeye ve mütaakip fıkra için yapılacak duruşmaya taallük eden harç ve masrafları ödemeye mecburdur." şeklinde düzenlenmiş, gecikmiş itiraz yoluna başvurmak için borçluya mâni halin kalktığı günden itibaren üç gün müddet verilmiştir.

Her ne kadar gecikmiş itiraz, isim olarak itirazın bir türü olarak anılsa da ödeme emrine itiraz ile gecikmiş itirazın birbirinden farklı nitelik ve neticeleri mevcuttur. Zira, ödeme emrine itiraz takibi kendiliğinden durdurmakta iken, gecikmiş itiraz için böyle bir durum söz konusu değildir.

İtiraz icra dairesine yapılırken gecikmiş itirazın yapılacağı merci icra mahkemeleridir, itiraz için herhangi bir sebep gösterme zorunluluğu yok iken gecikmiş itirazda borçlu, kendisinin itirazına mâni olan durumu açıklamak ve kanıtlamak zorundadır. [1] Bunun yanı sıra doktrinde gecikmiş itiraz için bir şekil öngörülmemiş olup yazılı veya sözlü yapılabileceği kabul edilmektedir. [2] Ödeme emrine itiraza bir istisna niteliği taşıyan, gecikmiş itirazın uygulamadaki yerini kavramak için gecikmiş itirazın şartlarına bakmak gerekir.

2. Gecikmiş İtirazın Şartları

Yukarıda bahsedildiği üzere; gecikmiş itiraz için kanun koyucu bir süre, bir merci öngörmüştür. Bununla birlikte; gecikmiş itiraza başvurulabilecek hallerin neler olduğu, hangi şartlar altında gecikmiş itirazın mevcut olacağı direkt olarak kanunda sayılmamış, kanunda gecikmiş itiraza yönelik tanım yapılmıştır. Yapılan tanımdan her ne kadar gecikmiş itirazın şartları ortaya koyulsa da hangi hallerde

borçlunun gecikmiş itiraza başvurabileceği Yargıtay kararları ile somutlaştırılmaktadır. Somut olayın özelliklerinin uygulamada doğurabileceği farklılıkları nazara alan kanun koyucu, hâkime mazeretlerin geçerliliğini takdir etme yetkisi vermekle oldukça yerinde davranmıştır.

Zira bu hususlar kanunda sayılsaydı belirli bir somut olayda borçlu için itiraza engel mahiyetinde olan bir olay başka bir olayda aynı engel olma niteliğini taşımayabilecektir. [3] Gecikmiş itirazın şartlarını; kanunun 65. maddesi ilk fıkrasına dayanarak borçlunun kusursuz olması, itiraz etmesine engel olacak mâni bir durumun mevcut olması olarak sıralayabiliriz. Borçlunun zamanında itiraz etmesine engel olan hususun borçlunun kusuruna dayanmaması gerektiği gibi, aynı zamanda borçlunun itiraz süresi içinde icra dairesine başvurmasını da önleyebilecek nitelikte olması gerekir. [4]

Bununla birlikte, Yargıtay kararlarına göre, gecikmiş itirazın gündeme gelebilmesi için usule uygun bir tebligatın varlığı şarttır. Usule uygun tebligatın gecikmiş itiraz için temel şart olduğuna yönelik aşağıda Yargıtay kararlarına yer verilmiştir.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 2024/5978 E., 2024/10413 K. sayılı kararında;

"Anılan hükmün uygulanabilmesi için, borçluya, usulüne uygun olarak tebligatın yapılmış olması, ancak muhatabın kendisinden kaynaklanmayan bir engel nedeniyle süresinde itiraz edememiş olması gerekir. Bir başka anlatımla gecikmiş itirazın ön koşulu usulüne uygun bir tebligatın varlığıdır.

Bu durumda; ödeme emri tebliğ işleminin usulüne uygun olduğunun, İlk Derece Mahkemesinin ve Bölge Adliye Mahkemesinin de kabulünde olduğu görülmekle birlikte; borçlunun şikayet dilekçesinde İİK'nın 65. maddesinden bahsederek gecikmiş itirazını icra mahkemesine yapmış olduğu dikkate alındığında, talebin bu kapsamda tavsifi gerekir."

şeklinde açıklama yapmış olup gecikmiş itirazın incelenmesi için ön koşulun usule uygun bir tebligat olduğu açıkça belirtilmiştir.

Yine aynı yöndeki bir diğer Yargıtay kararı 12. Hukuk Dairesi'nin 2018/243 E., 2028/11605 E. sayılı kararıdır:

“Dava ilamsız takipte gecikmiş itiraz olup mahkemece davanın görev yönünden reddine ilişkin kararın dairemizce bozulması üzerine mahkemece, gecikmiş itiraz iddiasının yerinde olmadığı, borçluya usulüne uygun tebligat yapılmadığının tespiti ile; şikâyet tarihinin öğrenme tarihi olan 21/8/2015 olarak belirlenmesine ve hacizlerin kaldırılmasına karar verilmiştir. Ancak borçlunun, usulsüz tebligat şikâyetinin; Tebligat Kanunu 32. madde gereğince usulsüz tebligatı öğrendikten itibaren 7 gün içerisinde şikâyet yoluna başvurusu gerekmesi karşısında, borçlu tebligattan 21/8/2015 tarihinde haberdar olduğunu bildirdiği halde, İİK'nin 16/1. maddesinde öngörülen yasal 7 günlük süreden sonra 04.09.2015 tarihinde icra mahkemesine şikâyetinde bulunmuştur.

O halde, mahkemece şikâyetin süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken, işin esasının incelenerek yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.”

Görüldüğü üzere, yukarıda yer verilen kararda da usule uygun bir tebligatın mevcut olmamasından dolayı gecikmiş itiraz şartının oluşmadığına kanaat verilmiş, gecikmiş itirazdan bağımsız olarak borçlunun usulsüz tebligata yönelik şikâyeti, şikâyet süresine göre değerlendirilmiştir. Örnek Yargıtay kararlarında görüldüğü üzere usulsüz tebligat halinde gecikmiş itiraz incelemesi söz konusu olmayacaktır. Somut olay değerlendirilerek Tebligat Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu kapsamında şikâyet yolu değerlendirilecektir.

Ön şart kabul edilen usule uygun tebligatın varlığı halinde, hâkim yukarıda bahsi geçen borçlunun kusursuz olup olmadığı ve borçlunun itiraz süresini kaçırmamasına sebep olan, itirazına mâni olan bir engelin gerçekten mevcut olup olmadığı şartlarının varlığını değerlendirecektir.

Mâni olarak kabul edilebilecek sebeplerin başında pek tabii mücbir sebepler gelmektedir. Doğal afetler gibi karşı konulması mümkün olmayan hadiseler, ekonomik, siyasal ve toplumsal nitelik taşıyan beklenmedik haller çoğu zaman tartışmaya yol açmayacak şekilde itiraza mâni kabul edilebilecek hallerdendir. Bunun yanı sıra uygulamada tartışmaya sebebiyet veren, hâkimin yakinen değerlendirme ve incelemesini gerektiren durumlar toplumsal olmayan, yalnızca borçluyu ilgilendiren durumlardır. Borçlu için gerçekleşen hadiselerden, içinde bulunduğu durumlardan

hangilerinin kusuru olmaksızın itiraza mâni olarak değerlendirileceğinin tespiti için Yargıtay kararları yol gösterici olup aşağıda ilgili kararlara yer verilmiştir.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 2014/45 E., 2014/3083 K. sayılı kararı;

“İİK. nun 65. maddesinin 1. ve 2. fıkralarında “Borçlu, kusuru olmaksızın bir mani sebebiyle müddeti içinde itiraz edememiş ise paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar itiraz edebilir. Ancak borçlu, maninin kalktığı günden itibaren 3 gün içinde mazeretini gösterir delillerle birlikte itiraz ve sebeplerini ve müstenidatını bildirmeye ve müteakip fıkra için yapılacak duruşmaya taalluk eden harç ve masrafları ödemeye mecburdur.” denilmiştir. Somut olayda, borçlunun gecikmiş itirazına dayanak yaptığı hastane kaydının, İİK. nun 65. maddesi kapsamında, borçlunun iş ve gücüne engel teşkil ettiğini ispatlar nitelikte bir rapor olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, mahkemece bu belgeye dayanılarak itirazın süresinde yapıldığının kabulü yerinde değildir. Bununla birlikte her ne kadar mahkemece borçluya ödeme emri tebliği tarihi 16/09/2013 olarak esas alınmışsa da, borçluya çıkartılan ödeme emri tebligat parçasının incelenmesinden tebliği tarihinin 13/09/2013 olduğu, ihtilaf durumunda tebliği tarihinin tespitinde ıslak imzalı tebligatta yazan tarihin esas alınması gerektiği, Uyap kayıtlarının esas alınamayacağı, buna göre 5 günlük itiraz süresinin de 18/09/2013 günü sona erdiği ve borçlunun itirazının buna göre de süresinde olmadığı görülmüştür. O halde mahkemece borçlunun itirazının süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken esasa ilişkin itirazları incelenerek yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.”

şeklinde dir.

Uygulamada gecikmiş itirazın en yaygın karşılaşıldığı hallerden biri borçlunun hastalığıdır. Yukarıdaki kararda görülmektedir ki; Yargıtay mâni bir durum olup olmadığını incelerken sıkı bir denetim yapmakta, borçlunun hastalığını, alınan hastane raporunu direkt olarak mâni bir durum olarak kabul etmemekte, hastane raporunun niteliğini incelemektedir.

Bunun yanı sıra, resmî raporda ağır hastalık olarak yapılan nitelendirmenin icra mahkemesini bağlamayacağı da unutulmamalıdır. “Resmî rapor almakla gecikmiş itiraz talebi kabul edilir” şeklinde bir sonuca varılmamalıdır. Doktor raporunda gösterilen hastalığın gecikmiş itiraz sebebi teşkil edip etmeyeceğini icra mahkemesi takdir edecektir. [5]

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 2010/18257 E., 2010/31174 K. sayılı kararı:

“Gecikmiş itiraz başlığını taşıyan İİK'nun 65. Maddesinde “Borçlu kusuru olmaksızın bir mani sebebiyle müddeti içinde itiraz edememiş ise paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar itiraz edebilir.” düzenlemesine yer verilmiştir.

Anılan yasa hükmü gereğince gecikmiş itirazdan söz edilebilmesi için tebligatın usule uygun yapılması, ancak muhatabin bir engel nedeniyle süresinde itiraz edememiş olması ve gecikmiş itirazda bulunacak kişinin mazeretini gösteren delillerle birlikte esasla ilgili itirazlarını ve dayanaklarını, engelin kalktığı günden itibaren üç gün içinde icra mahkemesine bildirmesi zorunludur.

Söz konusu yasal düzenlemeye göre borçlunun gecikmiş itirazda bulunabilmesi için bir engelinin bulunması ve bu engelin kendi kusurundan kaynaklanması gerekmektedir. Örneğin, borçlunun itiraz etmek için icra dairesine gelemeyecek veya kendisine bir vekil tayin edemeyecek kadar ağır hastalığı, depresyon, yangın, sel gibi doğal afetler, savaş veya tebligatın yapıldığı sırada seyahatte bulunması gibi nedenler gecikmiş itiraz nedeni olarak kabul edilebilir.

Somut olayda, borçlu adına çıkarılan örnek (7) ödeme emrinin borçlunun bizzat kendisine, usulüne uygun olarak tebliği edildiği, ancak ileri sürülen gecikmiş itiraza dayanak mazeret ve nedenlerin borçlunun zatına değil, vekiline ilişkin bulunduğu, yasa maddesinde açıklanan ve borçlu için tanıyan gecikmiş itiraz hakkının, ödeme emri tebligatına muhatap olmayan borçlu vekilinin mazeretlerini de kapsayacak biçimde genişletilerek uygulanması da olanaklı bulunmadığından İİK'nun 65.madde şartlarına uygun olmayan istemin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle hüküm tesisi isabetsizdir.”

Yukarıdaki kararda örnek olarak itiraza mâni haller sayılmıştır. Bununla birlikte borçlunun kendisi değil vekili için birtakım durumları öne sürerek gecikmiş itiraz yoluna başvurduğu, Yargıtay'ın somut olayda bu durumu itiraza mâni durum olarak değerlendirmede görülmektedir, itiraza engel nitelik taşıyan hal ve durumlar borçlunun zatında gerçekleşmelidir. Yukarıda yer verilen Yargıtay kararında vekilin hastalığının, borçlu için gecikmiş itiraz şartını oluşturmadığı açıkça görülmektedir.

Yine benzer doğrultuda bir diğer Yargıtay kararı Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 2023/224 E. 2023/8297 K. sayılı kararıdır. İlgili kararda yer alan bir kısım açıklamalar:

"İtiraz süresini kaçırmış olan borçlu-ya gecikmiş itirazda bulunabilmesi için borçlunun kusuru olmaksızın bir engel nedeniyle yedi gün içinde ödeme emrine itiraz edememiş olması gerekir. Bu engel borçlunun itiraz edemeyecek ve kendisine bir vekil atayamayacak kadar ağır hastalığı olabilir."

şeklinde. Görüldüğü üzere, ağır hastalık hali içerisinde bulunan kişinin borçlunun kendisi olması gerekmekte, bununla birlikte içerisinde bulunduğu ağır hastalık nedeniyle borçlunun vekil tayin edebilecek durumda olup olmadığı da Yargıtay tarafından değerlendirilmektedir. Zira Yargıtay tarafından gecikmiş itiraz şartının varlığının kabul edilebilmesi için; borçlu, ağır hastalık veya önemli bir ameliyat geçirmiş olma gibi bir sebeple, kendisine kusur atfı kabil olmaksızın 7 günlük süre içinde itirazını bizzat yapamadığı gibi, bir vekil de atayamayacak durumda kalmış olmalıdır. [6]

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 2020/2879 E., 2020/10770 K. sayılı karar:

"İİK'nun 65/2. maddesine göre ise; "Ancak borçlu, maninin kalktığı günden itibaren üç gün içinde, mazeretini gösterir delillerle birlikte itiraz ve sebeplerini ve müstenidatını bildirmeye ve mütâakıp fıkra için yapılacak duruşmaya taallük eden harç ve masrafları ödemeye mecburdur."

Bu durumda, borçlunun gecikmiş itirazlarını, maninin kalktığı ve yurtdışından döndüğü 21.11.2019 tarihinden itibaren 25.11.2019 tarihinde üç gün içerisinde icra mahkemesine bildirdiğinden Bölge Adliye Mahkemesince, gecikmiş itirazın esasının incelenmesi gerekirken süreden red kararı verilmesi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir."

Hastalık dışında Yargıtay kararlarında rastlanan bir diğer yaygın hal, borçlunun yurt dışında olmasıdır. Borçlu ilgili tarihlerde yurt dışında olduğunu, vekili bulunmadığını kanıtladığı takdirde Yargıtay kararlarına göre itiraza mâni bir durum içerisinde kabul edilir.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 2016/18428 E., 2017/10516 K. sayılı kararı:

"Alacaklı tarafından genel haciz yoluyla başlatılan takipte ödeme emrinin 04/12/2015 tarihinde tebliğ edildiği, borç-

lunun, tebliğ tarihinde yurt dışında olduğundan bahisle takipten, Türkiye'ye giriş tarihi olan 18.02.2016 tarihinde haberdar olduğunu ileri sürerek 22.02.2016 tarihinde gecikmiş itiraz talebiyle mahkemeye başvurduğu, mahkemece ödeme emrine ilişkin tebliğin usulsüz olduğu gerekçesiyle tebliğ tarihinin 18.02.2016 olarak düzeltilmediği, takibe yönelik itirazın ise icra müdürlüğünce nazara alınmasına karar verildiği anlaşılmıştır.

6100 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 65. maddesinde; "Borçlu kusuru olmaksızın bir mani sebebiyle müddeti içinde itiraz edememiş ise paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar itiraz edebilir" hükmü yer almaktadır. İİK'nun 65. maddesine dayanan gecikmiş itirazda, muhatabın, bir engel nedeniyle süresinde itiraz edememesi halinde mazeretini gösterir delillerle birlikte, esasla ilgili itirazlarını ve dayanaklarını, engelin kalktığı günden itibaren üç gün içinde icra mahkemesine bildirmesi gerekir. Gecikmiş itiraz süresinde yapılmış ise, icra mahkemesi borçlunun bildirdiği mazeretin haklı olup olmadığını inceler. Mazereti kabul ederse icra takibi durur. Bu durumda artık alacaklı itirazın kaldırılması veya itirazın iptali yoluna gidebilir.

Somut olayda, borçlunun, başvuru dilekçesinde, ödeme emri tebliğ tarihinde yurt dışında olduğunu ve 18/02/2016 tarihinde döndüğünü beyan ettiği görülmektedir. Bu durumda, borçlunun, mazereti yurt dışından döndüğü 18/02/2016 tarihinde son bulmuş olup, 22/02/2016 tarihinde yapılan itiraz (21/02/2016 gününün Pazar gününe denk gelmesi nedeniyle) İİK'nun 65.maddesinde öngörülen yasal üç günlük sürededir. Borçlu dilekçesinde tebligatın usulsüzlüğüne ilişkin bir iddiada bulunmadığından 7201 sayılı Tebligat Kanununun

32. maddesinin uygulanması suretiyle tebliğ tarihinin 18/02/2016 olarak belirlenmesi mümkün değildir. O halde, mahkemece, başvuru, gecikmiş itiraz olarak nitelendirilerek, bu kapsamda inceleme yapılması ve oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, yanlış değerlendirme ile tebligatın usulsüz olduğu gerekçesiyle ödeme emri tebliğ tarihinin düzeltilmesine karar verilmesi isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir."

Görüldüğü üzere, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi yurt dışında olmayı gecikmiş itiraz sebebi kabul etmektedir. Fakat doktrindeki ve birtakım Yargıtay dairelerinde yer alan karşı oy yazılarında görüleceği üzere; yurtdışına olan şahsın vekilinin olup olmadığı, vekili aracılığı ile itirazın mümkün olup olmadığı gibi hal-ler değerlendirilmeli, bir istisna olarak vücut bulan gecikmiş itiraz sıkı denetime tabi tutulmalıdır.

Benzer somut olaylar hakkında, benzer yönde verilen Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 2024/15 E., 2024/5088 K. sayılı karara karşı yazılan bir karşı oy yazısı aşağıdaki gibidir:

"Borçlu adresinde bulunmadığı için ödeme emri onun adına tebligatı kabule yetkili bir kimseye (örneğin borçlunun eşine) tebliğ edilmiş ve borçlu seyahatte olduğu için, eşi yedi gün içinde ödeme emrini borçluya verememiş ise, borçlu seyahatten döndükten sonra ödeme emrini öğrenince (üç gün içinde) gecikme itirazında bulunabilir.

Gecikmiş itirazın söz konusu olabilmesi için ödeme emrinin usulüne uygun yapılmış olması ve bir engel nedeniyle süresinde icra dairesinde itirazın yapılmaması gerekir.

Ödeme emri tebligatı usulsüz ise borçlu ödeme emrini öğrendiği tarihten itibaren normal itiraz yoluna gitmesi ve ödeme emri tebligatının usulsüz olması nedeniyle ödeme emri tarihinin öğrenme tarihi olarak düzeltilmesi için şikâyet yolu ile icra mahkemesine başvurması gerekir.

Somut olayda ödeme emrinin TK.21/2 maddesine göre borçluya usulüne uygun olarak tebliğ edildiği tarihte borçlunun yurt dışında olduğu anlaşılmaktadır.

Borçlunun yurt dışında olduğu 14.2.2022 tarihinde icra mahkemesine vekili marifeti ile verdiği dilekçede ödeme emri tebligatından yurt dışında olması nedeniyle haberi olmadığını ileri sürerek gecikmiş itirazda bulunduğu görülmektedir.

Borçlunun icra mahkemesine başvurduğu tarih itibarıyla de yurt dışında olduğu anlaşılmaktadır.

Şu hale göre borçlunun yurt dışında olması olgusunun borçlunun süresinde itiraz yapması için geçerli bir engel olarak kabulü mümkün değildir. Borçlu yurt dışında iken vekili aracılığı ile icra mahkemesine itiraz yapmıştır.

Borçlu gecikmiş itiraz için geçerli bir mazeret sunamadığı gibi ödeme emri tebligatı usulüne uygun olduğu için icra mahkemesine başvurusunun usulsüz ödeme emri tebliğ tarihinin düzeltilmesi şikâyeti niteliğinde de değildir.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin istikrarlı kararları yurt dışında iken borçluya Türkiye de usulüne uygun tebligat yapılması halinde, borçlunun yurda giriş yapmasından itibaren 3 gün içinde gecikmiş itirazda bulunmasına imkan tanıyan kararlar olup, yurt dışında bulunmuş olması hususu, borçlunun icra dairesinde borca itiraz etmesine engel bir hal olarak kabul edilmektedir.

Ancak olayda borçlu usulüne uygun ödeme emri tebligatından itibaren yasal 7 günlük süre içinde icra dairesine vekili marifeti ile itiraz edebilecek iken, icra mahkemesinde itirazda bulunması söz konusu olup gecikmiş itirazın şartları bulunmadığından istemin reddi gerektiği görüşünde olduğundan bölge adliye mahkemesinin esastan red kararının kaldırılarak icra mahkeme kararının bozulması yerine onanması yönündeki çoğunluk görüşüne katılamıyorum.”

3. Sonuç

Gecikmiş itiraz, temelde hukuki bir süreci düzenleyen gerek taraflar gerekse icra organları için katı süreler öngören İcra ve İflas Hukuku’nda bir istisna niteliği taşımaktadır.

Kanun koyucu her ne kadar gecikmiş itiraz kurumunu tanımlamış olsa da bahsi geçen tanım ve koşulların neler olduğu, gecikmiş itirazın hukuka uygun olup olmadığının takdiri hâkime bırakılmıştır.

Neticeten gecikmiş itirazın hangi hallerde kabul gördüğü, ilgili kuruma nasıl yaklaşıldığının değerlendirilmesi için Yargıtay kararları yol göstericidir.

Yargıtay kararlarında ise genel kabule göre borçlunun mazereti kendisine ait olmalı, içerisinde bulunulan mazeret durumunun yanı sıra vekil tayin edebilme imkanı da bulunmamalı, vekilinin mazereti veyahut kendisine vekil tayin ettikten sonra meydana gelen mazereti gecikmiş itiraz şartlarını oluşturmamaktadır. [7]

Borçlunun gecikmiş itiraza başvurmaya sebep olmuş hadiseyi ispat etmesi gerekirken, vekilinin olup olmadığı gerçekten itiraza mâni bir halin olup olmadığı hâkim tarafından detaylıca incelenmelidir.

Bir istisna olarak süresinden sonra da itiraz imkânı tanıyan gecikmiş itiraz kurumunun istisna olma hali korunmalıdır.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Melda İz](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. İcra ve İflas Hukuku, Murat Atalı
2. İcra ve İflas Hukuku, Baki Kuru
3. İcra ve İflas Hukukunda Gecikmiş İtiraz, Alper Uyumaz
4. İcra ve İflas Kanun Şerhi, Talih Uyar
5. İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Baki Kuru
6. İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Timuçin Muşul - Av. A. Ayfer Tezel Muşul
7. İcra ve İflas Hukuku, Murat Atalı

YARGITAY MÂNİ BİR DURUM OLUP OLMADIĞINI İNCELERKEN SIKI BİR DENETİM YAPMAKTA, BORÇLUNUN HASTALIĞINI, ALINAN HASTANE RAPORUNU DİREKT OLARAK MÂNİ BİR DURUM OLARAK KABUL ETMEKTE, HASTANE RAPORUNUN NİTELİĞİNİ İNCELEMEDİR.

TÜRKİYE'DE SİBER GÜVENLİKTE HUKUKİ DÖNÜŞÜM: YENİ KANUN ÇERÇEVESİNDE YETKİ, DENETİM VE SORUMLULUKLAR

1. Giriş

21. yüzyılın dijital dönüşüm süreci, devletlerin güvenlik stratejilerinde köklü bir değişimi beraberinde getirmiştir. Gelişen bilgi teknolojileri yalnızca ekonomik ve toplumsal hayatı dönüştürmekle kalmamış; aynı zamanda ulusal güvenliğin yeni bir boyutu olan siber güvenliği stratejik bir öncelik haline getirmiştir. Bu dönüşüm, devletlerin egemenlik alanını siber dünyada yeniden tanımlamalarına ve hukuk sistemlerini bu yeni tehdit ortamına göre yapılandırmalarına neden olmuştur.

Türkiye, özellikle 2010'lu yılların başından itibaren dijital güvenliğe yönelik çeşitli kurumsal ve hukuki adımlar atmış; 2012 yılında Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı, ardından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK), 5651 Sayılı Kanun ve çeşitli ikincil düzenlemelerle mevzuatını kademeli olarak geliştirmiştir. Ancak siber tehditlerin çeşitlenmesi ve siber saldırıların artık kritik altyapılara yönelik sistematik saldırı boyutuna ulaşması, daha kapsamlı ve merkezi bir yasal çerçevenin oluşturulmasını zorunlu kılmıştır.

Bu doğrultuda, 2025 yılı itibarıyla yürürlüğe giren Siber Güvenlik Kanunu, Türkiye'nin siber güvenlik alanındaki en kapsamlı düzenlemesi olma özelliği taşımaktadır. Anılan kanun ile birlikte özellikle kritik altyapıların korunması, kamu ve özel sektörün yükümlülükleri, denetim mekanizmalarının yapısı ve cezai sorumluluklar yeniden tanımlanmıştır.

Bu yazı ile yeni Siber Güvenlik Kanunu'nun hukuki yapısı, denetim mekanizmaları ve sorumluluk ilişkileri anayasal ilkeler ve uluslararası normlar çerçevesinde ele alınacaktır.

2. Yeni Kanunun Temel Hedefleri ve Kapsamı

2.1. Kanunun Gelişme Arka Planı

Türkiye'de siber güvenlik alanında son on beş yılda giderek artan bir farkındalık oluşmuş; ancak bu farkındalık uzun süre dağınık, parçalı ve çoğunlukla sektörel düzeyde kalmıştır. 2012 yılında yayımlanan Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı, bu alandaki ilk sistematik adımı temsil etse de bu belge idari bir çerçeve sunmakla sınırlı kalmıştır. 5651

Sayılı Kanun (İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Hakkında Kanun) ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) ise belirli alanlarda güvenlik ve mahremiyet dengesini sağlamak için önemli olmakla birlikte, ulusal düzeyde merkezi bir siber güvenlik mimarisi oluşturma amacını taşımamıştır.

Bu sebeple, gelişen tehdit ortamı ve özellikle kritik altyapılara yönelik organize saldırılar karşısında, daha merkezi, geniş kapsamlı ve kamu-özel iş birliğini öngören bir düzenlemenin gerekliliği ortaya çıkmıştır. 2025 yılında yürürlüğe giren Siber Güvenlik Kanunu, işte bu gerekliliğe cevap veren bir "çerçeve yasa" işlevi görmektedir.

2.2. Kanunun Hukuki Dayanakları

2025 tarihli Siber Güvenlik Kanunu, temelde Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 5. maddesinde yer alan devletin temel amaç ve görevlerine dayanmakta olup; kamu düzeninin sağlanması, millî güvenliğin korunması ve kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması hedefleri doğrultusunda kaleme alınmıştır.

Anayasa'nın 5. maddesi şu şekilde düzenlenmiştir: "*Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleri içinde, millî dayanışma ve adalet anlayışıyla gerçekleştirmeye çalışmaktır.*" Bu çerçevede siber güvenlik alanında devletin müdahalesi, sadece teknik değil, hukuki bir zorunluluk

olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Siber Güvenlik Kanunu, aynı zamanda kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliği ve haberleşme özgürlüğü gibi temel haklara doğrudan temas etmektedir. Bu haklar Anayasa'nın 20. maddesinde "*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir... Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir.*" ve 22. Maddesinde "*Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir... Bu hürriyetin sınırlandırılması, ancak millî güvenlik, kamu düzeni veya suç işlenmesinin önlenmesi amaçlarıyla hâkim kararıyla mümkündür.*" şeklinde düzenlenmiştir.

Bununla birlikte kanun, mevcut mevzuatla (örneğin 5651, KVKK, Ceza Kanunu) etkileşim hâlinindedir. Ancak bu etkileşim yer yer norm çatışmalarına ve uygulama sorunlarına da neden olabilecek niteliktedir. Özellikle kişisel verilerin korunması ile ulusal siber güvenliğin sağlanması arasındaki gerilim, uygulamada dikkatle yönetilmesi gereken bir hukuki denge problemidir.

Siber güvenliğe yönelik düzenlemelerde özellikle orantılılık ilkesi ön plana çıkmaktadır. Her müdahalenin; meşru amaca yönelmesi, elverişli ve gerekli olması, aynı sonucu doğuracak daha hafif bir aracın bulunmaması, ağır yük getirmemesi, orantılılık gerekir.

Bu ilkeler hem Anayasa Mahkemesi hem de Danıştay kararlarında sıklıkla vurgulanmaktadır.

2.3. Amaç ve Hedefler

Kanunun genel gerekçesinde, Türkiye'nin artan dijitalleşme süreci karşısında siber tehditlere karşı daha dirençli bir yapı kurma ihtiyacı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda temel hedefler şu şekilde sıralanabilir:

Kritik altyapıların korunması: 7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunun 3. ve 5. maddelerinde, kritik altyapılar; enerji, sağlık, ulaşım, finans, iletişim, kamu hizmetleri ve diğer stratejik sektörlerde faaliyet gösteren sistemler olarak tanımlanmıştır. Bu altyapıların siber güvenliği, ulusal güvenliğin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, bu sektörlerde faaliyet gösteren kuruluşlar, özel güvenlik yükümlülüklerine tabidir.

Ulusal siber güvenlik kapasitesinin artırılması: Siber Güvenlik Kanunu, Türkiye'nin ulusal siber güvenlik kapasitesini güçlendirmek amacıyla kamu ve özel sektördeki kuruluşlar için siber olaylara müdahale ekiplerinin kurulmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu düzenlemeler, özellikle SOME (Siber Olaylara Müdahale Ekibi) kavramı etrafında şekillenmektedir. Bu kapsamda, siber olaylara hazırlık seviyesinin geliştirilmesi amacıyla SOME'lerin olgunluk seviyelerinin ölçülerek mevcut durumun belirlenmesi ve gelişim ihtiyacı bulunan alanlara odaklanılarak yetkinliklerinin daha da üst düzeylere çıkarılması amaçlanmaktadır. Ayrıca sektörel, ulusal ve uluslararası seviyede düzenli olarak gerçekleştirilecek siber güvenlik tatbikatları ve eğitimler ile de yetkinliğin artırılması hedeflenmektedir. [1]

Kurumlar arası koordinasyonun sağlanması: Siber Güvenlik Başkanlığı öncülüğünde kamu-özel iş birliğine dayalı bir koordinasyon mekanizması kurulmuştur. Kanunun 5. maddesinin 1.fıkrasının ç bendine göre, Başkanlık, kamu kurumları ve kuruluşları ile kritik altyapılarda kullanılacak siber güvenlik ürün ve hizmetleri ile bunları sağlayacak işletmelerin taşıması gereken niteliklere yönelik teknik kriterler belirler ve mevzuat düzenlemeleri yapar. Ayrıca, bunların denetimini yapar veya yaptırır, denetimleri yapacak kuruluşların taşımaları gereken nitelikleri belirler, bu kuruluşları görevlendirir ve gerektiğinde görevlendirmeyi geçici olarak durdurur ya da iptal eder.

Yerli ve milli çözümlerin teşvik edilmesi: 7545 sayılı Siber Güvenlik Kanunu çerçevesinde, yerli ve milli çözümlerin teşvik edilmesi, özellikle 4. madde ile 5. madde kapsamında düzenlenmiştir. Yazılım, donanım ve siber savunma araçlarında yerli

üretim kullanımına öncelik verilmesi öngörülmektedir.

2.4. Kapsam

Kanun, hem kamu kurumlarını hem de belirli ölçütleri taşıyan özel sektör kuruluşlarını kapsamına almakta; ayrıca kritik altyapı işletmecisi olarak tanımlanan tüm gerçek ve tüzel kişileri yükümlü hale getirmektedir. Bu kapsamda enerji, su, ulaştırma, finans, sağlık, kamu yönetimi ve iletişim gibi alanlarda faaliyet gösteren kuruluşlar "öncelikli denetime tabi" sayılmıştır.

Söz konusu düzenlemeler yalnızca teknik güvenlik tedbirlerini değil, aynı zamanda organizasyonel önlemleri, personel eğitimi, risk yönetimi politikaları ve olay müdahale prosedürlerini de kapsamaktadır. Kanun bu yönüyle, sadece ceza ve yaptırım odaklı değil, önleyici ve kapasite geliştirici bir yaklaşım da içermektedir.

3. Yetki Dağılımı ve Kurumsal Yapılanma

3.1. Siber Güvenlik Başkanlığı'nın Rolü

Siber Güvenlik Kanunu [RG: 19.03.2025/32345], Türkiye'deki siber güvenlik faaliyetlerinin koordinasyonu için merkezi bir kurum olan Siber Güvenlik Başkanlığı'nı (SGB) yetkilendirmiştir. Bu Başkanlık, ülkenin siber güvenlik stratejilerini belirleme, uygulama ve izleme konusunda anahtar bir rol üstlenmektedir. Başkanlık, başta Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi olmak üzere, tüm kamu ve özel sektörün siber güvenlik planlarını yöneten, yönlendiren ve siber saldırılar ile diğer dijital tehditlere karşı karşılıklı iş birliğini geliştirecektir. Ayrıca, Başkanlık, siber güvenlik olaylarına müdahale edecek, bunları izlemek ve raporlamakla sorumlu olacaktır [Siber Güvenlik Kanunu, m. 4].

Başkanlık, yalnızca koordinasyonla sınırlı kalmaz; aynı zamanda denetim yetkileri de taşır. Kamu kurumları ve kritik altyapılar üzerinde siber güvenlik denetimlerini yapacak, mevzuata uyum sağlanmasını garanti altına alacaktır. Yapılacak denetimler, şirketler ve devlet kurumları için düzenli raporlama yükümlülüklerini içerecek ve güvenlik açıklarının tespit edilmesi hâlinde hızlı bir şekilde müdahale edilecektir. [2]

3.2. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun Artan Yetkileri ve İdari Denetim Fonksiyonu

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), Kanun öncesinde 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ve 5651 sayılı Kanun kapsamında yetkiliydi. Yeni düzen-

lemeyle birlikte BTK: Siber güvenlik standartlarını belirleme, kurum ve kuruluşlara teknik rehberlik sağlama, güvenlik zafiyetlerini tespit etme ve önleyici tedbir alma yetkisi ile donatılmıştır. BTK'nın bu yeni yetkileri, aynı zamanda idari para cezaları uygulama, belirli sürelerle faaliyeti durdurma ve zorunlu güvenlik testleri talep etme gibi doğrudan yaptırım gücüyle desteklenmiştir. Hukuki bakımdan BTK'nın bu denli geniş idari tasarruf yetkisi, yetki genişliği keyfiyet dengesi açısından dikkatle yorumlanmalıdır. İdarenin takdir yetkisi, hukuki belirlilik ve ölçülülük ilkesi çerçevesinde sınırlı tutulmalıdır. Bu bağlamda, BTK kararlarına karşı idari yargı yolu açık olmakla birlikte, uygulamada etkin bir denetim sağlanması için bağımsız denetim mekanizmaları önerilmektedir.

3.3. Kritik Altyapı Güvenliğinden Sorumlu Kurumlar

Kritik altyapılar olarak tanımlanan enerji, su, ulaşım, sağlık, finans gibi sektörlerde faaliyet gösteren kurumlar, Siber Güvenlik Kanunu'na göre özel güvenlik yükümlülüklerine sahiptir. Her bir sektör için belirlenen sorumluluklar, sektöre özel riskler ve tehditler doğrultusunda farklılık göstermektedir. Örneğin, enerji sektöründe faaliyet gösteren şirketler, enerji dağıtım sistemlerini siber saldırılara karşı korumakla yükümlüdür. Benzer şekilde, sağlık sektöründe hastane bilgi sistemlerinin güvenliği, hasta verilerinin korunması amacıyla ayrı bir öncelik taşır.

Bu kritik altyapıların korunması, kamu ve özel sektör iş birliğini gerektiren bir durumdur. Kamunun, bu altyapıları belirli güvenlik standartlarına göre denetlemesi, özel sektörün ise kendi altyapılarındaki zafiyetleri zamanında tespit etmesi ve iyileştirme çalışmaları yapması istenmektedir. Kanun, aynı zamanda bu sektörlerdeki organizasyonları düzenli siber güvenlik tatbikatlarına katılmaya zorunlu kılmaktadır [Siber Güvenlik Kanunu, m. 6-8]

3.4. Yerel Yönetimler ve Kurumsal Etkileşim

Siber güvenlik yalnızca merkezi hükümetin sorumluluğunda değildir; yerel yönetimler de dijital güvenlik stratejilerinin bir parçasıdır. Belediyeler ve diğer yerel yönetim birimleri, kendi dijital altyapılarının korunmasından sorumludur. Özellikle, belediyelere ait kamu hizmetlerinin dijitalleşmesiyle birlikte yerel yönetimler, siber tehditlere karşı bir savunma mekanizması kurmak zorundadır.

Bu yükümlülükler, sadece bireysel verilerin korunması ile sınırlı olmayıp, aynı zamanda şehir içi ulaşım sistemleri, su ve elektrik dağıtım şebekeleri gibi kritik altyapıları da kapsar. Yerel yönetimler için belirlenen siber güvenlik düzenlemeleri, Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi çerçevesinde merkezi hükümetin belirlediği politika ve stratejilere uyum sağlamak amacı taşır. [T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı (2020–2023)] Ayrıca, yerel yönetimler arasında bilgi paylaşımı ve koordinasyon sağlanarak, yerel düzeydeki siber tehditlere karşı ulusal bir güvenlik şemsiyesi oluşturulması hedeflenmektedir. [Siber Güvenlik Kanunu, m. 10]

3.5. Siber Güvenlikte Kamu-Özel Sektör İş Birliği

Kamu ve özel sektör iş birliği, Siber Güvenlik Kanunu'nun temel yapı taşlarından biridir. Kanun, özel sektörün siber güvenlik yükümlülüklerini, belirli sektörlerdeki şirketlerin ve kuruluşların stratejileri doğrultusunda şekillendirir. Bu doğrultuda, özel sektör kuruluşları, özellikle kritik altyapı sağlayıcıları, denetim ve sertifikasyon süreçlerine tabi tutulacaklardır. Bununla birlikte, özel sektörün siber güvenlik ihlalleri durumunda uygulayacağı cezai yaptırımlar ve raporlama yükümlülükleri de yine kanun ile belirlenmiştir. Kamu ve özel sektör arasındaki iş birliği yalnızca denetimle sınırlı değildir. Aynı zamanda siber güvenlik eğitimi, teknolojik altyapı geliştirme ve yeni güvenlik çözümlerinin teşvik edilmesi gibi konularda da iş birliği yapılması beklenmektedir.

Kamunun belirlediği siber güvenlik standartlarına uyum sağlamak, özel sektörün daha güvenli bir dijital ortamda faaliyet göstermesini ve karşılaştıkları tehditlere karşı daha etkin bir savunma yapmalarını sağlayacaktır. [Siber Güvenlik Kanunu, m. 12-14.]

4. Sorumluluklar ve Hukuki Sonuçlar

Türkiye'de siber güvenliğe ilişkin yasal dönüşüm, yalnızca teknik altyapıların güçlendirilmesiyle sınırlı kalmayıp; kamu kurumları, özel sektör kuruluşları ve bireyler açısından ciddi hukuki sorumluluklar da getirmiştir. Yeni mevzuat, özellikle kritik altyapılarda görev alan kurumlara daha geniş kapsamlı yükümlülükler yüklemekte ve bu yükümlülüklerin ihlali durumunda çeşitli yaptırımlar öngörmektedir.

4.1. Önleyici Yükümlülükler

Yeni düzenlemeler, kurumların yalnızca

siber saldırı anında değil, öncesinde de belirli önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda; kurumların bilgi güvenliği politikaları oluşturması ve periyodik risk analizleri yapması beklenmektedir. Belirli büyüklüğe ve sektöre sahip kuruluşların uluslararası güvenlik standartlarına (örneğin ISO 27001) uyum sağlaması teşvik edilmekte, bazı durumlarda zorunlu hale getirilmektedir. Siber olayların belirli süre içinde yetkili mercilere bildirilmesi hem kamu hem de özel sektör açısından temel bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Bu yükümlülükler sayesinde kurumlar yalnızca kendilerini değil, hizmet verdikleri toplumu ve bağlı oldukları dijital ekosistemi de koruma altına almayı amaçlamaktadır.

4.2. İhlal Durumunda Hukuki Sorumluluklar

Siber güvenlik yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi durumunda kurumlar hem idari hem de hukuki yaptırımlarla karşılaşabilmektedir. Bu yaptırımlar arasında idari para cezaları, faaliyet durdurma veya lisans iptali gibi düzenleyici tedbirler, veri ihlali nedeniyle zarar gören kişilere karşı tazminat sorumluluğu, bilişim suçları kapsamında yöneticilere yönelik cezai sorumluluklar yer almaktadır. Söz konusu yaptırımların kapsamı, ihlalin boyutuna, etkilenen kişilerin sayısına ve kurumun olay karşısındaki tutumuna göre değişiklik gösterebilmektedir.

4.2.1. İdari Sorumluluklar

Siber Güvenlik Kanunun 7. maddesinin (b) fıkrasına göre, siber güvenlik yükümlülüklerini yerine getirmeyen kurumlara idari para cezası uygulanabilir. Bu cezalar, kritik altyapılarda siber güvenlik önlemleri alınmaması, zafiyetlerin Başkanlığa bildirilmemesi, gerekli güvenlik önlemlerinin alınmaması durumlarında devreye girmektedir. İlgili düzenlemeye göre, ihlal durumunda uygulanacak cezaların miktarı 1.000.000 TL ile 10.000.000 TL arasında değişebilmektedir. Bu cezalar, ihlalin ciddiyetine göre belirlenir.

Kanunun 8. maddesinde, siber güvenlik yükümlülüklerini yerine getirmeyen kuruluşların faaliyetlerinin durdurulması veya lisanslarının iptal edilmesi öngörülmektedir. Özellikle kritik altyapılarda faaliyet gösteren şirketler için bu tür yaptırımlar, ulusal güvenlik ve kamunun çıkarları açısından önemli sonuçlar doğurabilir.

4.2.2. Cezai Sorumluluklar

Siber güvenlik ihlali ve ilgili bilişim suçları,

cezaî sorumluluk doğurabilir. Bu sorumluluk, kurumların yöneticilerine ve sorumlu çalışanlarına yönelik uygulanabilir. Türkiye'deki Ceza Kanunu ve Bilişim Suçları Kanunu, bu tür ihlallerin cezalandırılmasında önemli bir temel oluşturmaktadır. Türk Ceza Kanunu (TCK), bilişim suçlarına yönelik hükümler içermektedir. Özellikle, siber güvenlik ihlalleri kapsamında veri hırsızlığı, sistemlere izinsiz giriş, veri bozulması veya yok edilmesi. Bu suçlara ilişkin cezalar TCK'nın 243. ve 244. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu maddelere göre, izinsiz erişim sağlamak ve verileri tahrip etmek suçları cezai yaptırımlara tabi tutulmaktadır.

4.3. Kamu ve Özel Sektör Açısından Sorumluluk Ayrımı

Yeni hukukî çerçevede, kamu kurumları ile özel sektör kuruluşları arasında görev ve yetki ayrımı daha belirgin hale getirilmiştir. Kamu kurumları, hem kendi sistemlerini korumakla hem de düzenleyici ve denetleyici rol üstlenmekle yükümlüdür. Özel sektör ise özellikle finans, sağlık, enerji ve ulaştırma gibi kritik sektörlerde daha sıkı bir denetim ve uyum süreciyle karşı karşıyadır. Küçük ve orta ölçekli işletmeler içinse bu yükümlülükler, kademeli bir geçiş süreciyle uygulanmakta ve rehberlik mekanizmaları üzerinden desteklenmektedir. Böylece dijital güvenlik açısından kapsayıcı ve ölçeklenebilir bir yapı oluşturulması hedeflenmektedir.

5. Uluslararası Yansımalar ve Uyum Süreci

Siber güvenlik, küresel ölçekte iş birliği ve standartlaşma gerektiren bir alandır. Türkiye'de son dönemde gerçekleştirilen hukuki düzenlemeler, sadece ulusal ihtiyaçlara değil, aynı zamanda uluslararası normlara uyum sağlama hedefiyle de şekillenmektedir. Bu bağlamda Avrupa Birliği, NATO, OECD gibi kurumların belirlediği çerçeveler, Türkiye'nin siber güvenlik politikalarının önemli referans noktalarını oluşturmıştır.

5.1. Avrupa Birliği ve NIS 2 Uyum Süreci

Avrupa Birliği'nin güncellenmiş NIS 2 Direktifi, siber güvenliğin yönetimi açısından hem daha kapsamlı yükümlülükler getirmekte hem de kurumlara yönelik denetim ve ceza mekanizmalarını güçlendirmektedir. [3] Türkiye, AB müktesebatına uyum süreci çerçevesinde bu direktifle benzer düzenlemeleri kendi mevzuatına entegre etmeye başlamıştır.

NIS 2 kapsamında özellikle kritik altyapıların korunması, siber olay bildirimi, yönetim yapılarının güçlendirilmesi ve üst düzey yöneticilerin sorumluluğu gibi başlıklar öne çıkmaktadır. Türkiye'deki yeni yasal çerçeve de benzer şekilde bu alanlarda kurumlara açık ve somut yükümlülükler yüklemektedir.

5.2. NATO ve OECD ile Çok Taraflı İş Birliği

Türkiye'nin NATO üyesi olması, siber savunma politikalarının geliştirilmesinde stratejik ortaklıkları ve bilgi paylaşımını beraberinde getirmektedir. NATO çerçevesinde kabul edilen ortak güvenlik ilkeleri doğrultusunda, Türkiye ulusal siber savunma kapasitesini hem teknik hem de kurumsal anlamda güçlendirme taahhüdü altındadır.

Benzer şekilde, OECD bünyesindeki dijital güvenlik ilkeleri de Türkiye'nin politika geliştirme süreçlerinde etkili olmaktadır. Risk temelli yaklaşımların benimsenmesi, dijital hizmet sağlayıcıların yükümlülüklerinin netleştirilmesi ve kriz anlarında uluslararası koordinasyonun sağlanması gibi başlıklar hem OECD ilkelerinde hem de Türkiye'nin stratejik belgelerinde karşılık bulmaktadır.

5.3. Uluslararası Veri Güvenliği ve Aktarım Rejimleri

Uluslararası veri akışı, siber güvenlik hukukunun önemli bir parçası haline gelmiştir. Özellikle çok uluslu şirketlerin Türkiye'de faaliyet göstermesi ve bulut teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, sınır ötesi veri transferi konusunda daha hassas düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye'nin veri koruma rejimi, Avrupa Birliği'nin Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ile kısmen benzerlik göstermektedir. Ancak tam uyum sağlanabilmesi için mevzuatta bazı güncellemelerin yapılması gerekmektedir. Bu süreçte hem bireylerin temel haklarının korunması hem de dijital ekonominin zarar görmemesi dengesi gözetilmektedir.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye'de siber güvenlik alanında yaşanan hukuki dönüşüm, dijitalleşmenin hızlandığı bir çağda oldukça kritik bir aşamaya işaret etmektedir. Yeni düzenlemeler, yalnızca teknik önlemlerle sınırlı kalmayan; hukuki, kurumsal ve yönetsel düzey-

de bütünsel bir yaklaşımı esas alan bir yapının inşa edildiğini göstermektedir.

Kamu kurumları, özel sektör ve bireyler arasında netleşen yetki ve sorumluluk paylaşımı, siber güvenlik politikalarının daha sürdürülebilir ve hesap verebilir hale gelmesini amaçlamaktadır.

Bununla birlikte, yeni mevzuatla getirilen bildirim zorunlulukları, sertifikasyon süreçleri ve denetim mekanizmaları, kurumsal düzeyde daha yüksek bir hazırlık düzeyini zorunlu kılmaktadır.

Uluslararası normlarla uyum süreci de Türkiye'nin siber güvenlik hukukunda daha kapsayıcı bir vizyon benimsediğini ortaya koymaktadır. AB'nin NIS 2 Direktifi, NATO stratejileri ve OECD rehberleri ile kurulan uyum, Türkiye'yi dijital dünyada daha güvenli ve saygın bir aktör haline getirme potansiyeli taşımaktadır.

Ancak bu dönüşümün etkili ve kalıcı olabilmesi için yalnızca mevzuat değişikliği yeterli değildir. Uygulama kapasitesinin artırılması, farkındalık çalışmalarının yaygınlaştırılması, teknik insan kaynağının güçlendirilmesi ve kurumlar arası iş birliğinin sistematik hale getirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca özel sektörün özellikle KOBİ düzeyinde desteklenmesi ve dijital güvenlik yatırımlarının teşvik edilmesi gereklidir.

Sonuç olarak, Türkiye'de siber güvenlik hukukunda yaşanan bu dönüşüm, dijital egemenliğin korunması ve ulusal güvenliğin sağlanması açısından stratejik bir adımdır. Bu sürecin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi ise çok paydaşlı, esnek ve sürekli güncellenen bir yapının inşa edilmesine bağlıdır.

Detaylı Bilgi için;

[Av. İdil Akaltun](#)

info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı (2020–2023)
2. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), 2020, Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi
3. Avrupa Birliği – NIS 2 Directive, 2022/2555/EU

KAMU KURUMLARI, HEM KENDİ SİSTEMLERİNİ KORUMAKLA HEM DE DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ ROL ÜSTLENMEKLE YÜKÜMLÜDÜR. ÖZEL SEKTÖR İSE ÖZELLİKLE FİNANS, SAĞLIK, ENERJİ VE ULAŞTIRMA GİBİ KRİTİK SEKTÖRLERDE DAHA SIKI BİR DENETİM VE UYUM SÜRECİYLE KARŞI KARŞIYADIR.

DEMİRYOLU ARAÇLARI TESCİL VE SİCİL YÖNETMELİĞİNE GEÇİCİ MADDE 11 EKLENDİ!

Geçici madde 11'e göre, 18/11/2015 tarihli ve 29536 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Demiryolu Araçları Tip Onay Yönetmeliği"nin geçici 4. maddesi çerçevesinde düzenlenen tip onay belgeleri esas alınarak, uluslararası trafik kapsamı dışında kalan araçların tesciline imkân sağlanacak. Bu tescil belgeleriyle kaydedilecek lokomotifler yalnızca ulusal taşıma hatlarında görev alacak.

Bakanlık, bu düzenlemeyle söz konusu lokomotiflerin uygunluk değerlendirme kriterlerini, UTP/TSI'lar ve mevcut ulusal kurallar yerine yayınlayacağı tebliğle belirleyecek.

Başvuru sahipleri, belgelerinde aracın tasarım, üretim ve hizmete alma süreçlerinin bu tebliğe uygun olduğunu taahhüt edecek. Yeni tescil belgelerinin geçerlilik süresi ise, tip onay belgesinin geçerlilik süresi ile sınırlı olacak.

Yönetmeliğe eklenen bu geçici maddeyle, uluslararası standartlara tam uyum sağlama sürecindeki demiryolu araçlarının, kesintisiz olarak ulusal taşımacılığa hizmet edebilmesi amaçlanıyor.

Sektör temsilcileri, bu adımın hem yedek parça temininde esneklik sağlayacağını hem de yerli üretimin desteklenmesine katkıda bulunacağını belirtiyor.

Yeni hüküm, Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girdi ve uygulamasını Ulaştırma ve Altyapı Bakanı üstlenecek. Bu düzenlemenin, ülke içinde raylı sistem araçlarının tescil sürecini hızlandırması ve maliyetleri düşürmesi bekleniyor.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/04/20250409-1.htm>

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİNİN 2024/2447 E. 2025/1260 K. SAYILI KARARI RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANDI!

Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 2024/2447 E. 2025/1260 K. sayılı 03.03.2025 tarihli kararı 24.04.2025 tarihli 32880 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı.

Satıcı tarafından Tüketici Hakem Heyeti kararının iptali talepli ikame edilen davada yerel mahkeme davanın reddine karar vermiştir. İşbu karara karşı Adalet Bakanlığınca kanun yararına temyiz yoluna başvurulmuştur. Somut olayda Hakem Heyetince bedel iadesine karar verilmesine rağmen ürünlerin satıcıya iade edilmemesi hususunda yapılan incelemede, Tüketici Hakem Heyetince davalı tüketicinin malın ayıplı olması nedeniyle seçimlik haklarından bedel iadesi talebinin kabulüne karar verildiği, ancak davalı tüketiciye teslimi gerçekleşen malların satıcıya iadesine ilişkin hüküm kurulmadığı, davacı satıcı tarafından Tüketici Hakem Heyeti kararına itiraz edildiği anlaşılmıştır.

Hakem Heyetince ayıplı ürünlerin bedelinin iadesine karar verilmesine rağmen, ayıplı ürünlerin davacıya iadesine karar verilmediği dikkate alınarak Hakem Heyeti kararının değiştirilerek veya düzeltilerek onanmasına karar verilmesi gerekirken bu husus gözetilmeksizin davanın reddine karar veren yerel mahkeme kararının usul ve yasaya aykırı olduğu Yargıtayca tespit edilmiş, Adalet Bakanlığının bu yöne ilişkin kanun yararına temyiz talebinin kabulüne karar verilmiştir.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/04/20250424-3.pdf>

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta olmak üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmaya prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu, Britanya, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur. PLG, Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulamasıdır.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TURKEY
Phone : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Fax : +90 212 356 3213
E-mail : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

